BUURTBUDGETTEN 2019-2020

INZICHTEN EN AANBEVELINGEN UIT HET LEERPROGRAMMA

AMSTERDAMMERS,

MAAK JE STAD!

Kennisland
waag technology & society
PAKHUIS DE ZWIJGER
Gemeente Amsterdam

INHOUDSOPGAVE

1. INTRODUCTIE 3

LEESWIJZER 3
1.1 OVER HET PROGRAMMA AMSTERDAMMERS, MAAK JE STAD! 4
1.2 ACTIVITEITEN AMJS OKTOBER 2019 - MAART 2020 5

2. OBSERVATIES 7

2.1 OVERZICHT PER WIJK 7
2.2 TIJDLIJNEN 8

3. AANBEVELINGEN 15

3.1 CREËER EEN STADSBREED KADER MET RUIMTE VOOR LOKAAL MAATWERK 15
3.2 VOER ACTIEVE REGIE IN DE BUURTBUDGETPILOT 19
3.3 INVESTEER IN HET OPBOUWEN VAN EEN DUURZAAM LEREND NETWERK 24

4. CONCLUSIE 26

BIJLAGE 1: REFLECTIES 29

BIJLAGE 2: VERSLAGEN SESSIES PAKHUIS DE ZWIJGER 31

BIJLAGE 3: AAN DE SLAG – DRAAIBOEKEN VOOR LOKALE LEERSESSIES 36

1. INTRODUCTIE

In het coalitieakkoord 2018-2022 'Een nieuwe lente en een nieuw geluid' geeft het College van B&W van Amsterdam aan democratisering als een van de speerpunten te zien in de huidige bestuursperiode. De doelstellingen van democratisering zijn het vergroten van het eigenaarschap en zeggenschap van bewoners en het vergroten van het vertrouwen van bewoners in de gemeente. Dit heeft geleid tot een Uitvoeringsagenda Participatief en Digitaal waarin verschillende experimenten gericht op een meer participatieve democratie een plek krijgen, waaronder ook de pilots met buurtbudgetten.

Met de buurtbudgetten wil de gemeente de leefbaarheid van buurten en het eigenaarschap en de zeggenschap van buurtbewoners vergroten. De pilots met buurtbudgetten zijn in 2019 in de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost van start gegaan. De stadsdelen hebben, aangevoerd door hun lokale teams Democratisering, zelf ingevuld op welke manier de budgetten verdeeld worden, waarbij onder andere rekening is gehouden met de lokale context van de buurt.

Het huidige stadsbestuur heeft met haar democratiseringsagenda een stevige ambitieneergelegd en is voortvarend aan de slag gegaan met de pilots. Het plan voor de buurtbudgetten is om in enkele jaren van een budget van 1,5 miljoen euro voor drie pilots naar 12 miljoen te gaan. Er is gestart in drie stadsdelen met als doel om in 2022 in de hele stad met buurtbudgetten te werken. Vanwege deze ambitie is het belangrijk om de participatie van bewoners niet alleen op de korte termijn vorm te geven in experimenten, maar deze nieuwe vormen van participatie - en een daarbij passende werkwijze - ook daadwerkelijk in het beleid te verankeren. Dat betekent dat er tijdens de pilots geleerd en gereflecteerd moet worden op alle niveaus: in de praktijk maar ook ambtelijk en bestuurlijk.

In oktober 2019 zijn Waag, Kennisland en Pakhuis de Zwijger, in samenwerking met en in opdracht van de gemeente Amsterdam daarom van start gegaan met het leerprogramma Amsterdammers, Maak je Stad! (hierna AMJS).

LEESWIJZER

In deze rapportage delen wij de resultaten van dit leerprogramma, dat gericht was op het het eerste traject van de buurtbudget-pilots in Amsterdam. In paragraaf 1.1 gaan we in op de doelen en ambities van het leerprogramma AMJS en in paragraaf 1.2 geven we een overzicht van de activiteiten die wij in de periode oktober 2019 tot mei 2020 hebben uitgevoerd. In hoofdstuk 2 delen wij onze observaties over de verschillende buurtbudgetmodellen in de drie stadsdelen. In hoofdstuk 3 delen wij onze belangrijkste inzichten en aanbevelingen. In hoofdstuk 4 reflecteren we tenslotte op de methodiek van dit leerprogramma en geven we een aantal handreikingen om om te gaan met de impact van het Covid-19 virus. Bijlage 1 bevat korte verslagen van de stedelijke bijeenkomsten, die gericht waren op het uitwisselen van kennis en ervaringen tussen de stadsdelen op verschillende thema's. In bijlage 2 staan de draaiboeken voor leersessies rond samenwerking in de buurt, waar iedereen die zich bezighoudt met het buurtbudget of democratische vernieuwing mee aan de slag kan.

1.1 OVER HET PROGRAMMA AMSTERDAMMERS, MAAK JE STAD

In het coalitieakkoord ‘Een nieuwe lente en een nieuw geluid’ gaat het college in op de ambities op het gebied van democratisering:

> *“ Wij streven naar een open en transparant bestuur, een naar buiten gerichte organisatie die open staat voor maatschappelijk en buurtgericht initiatief. We voelen het als onze verantwoordelijkheid om de zeggenschap van bewoners te vergroten.”*

De gemeente wil meer eigenaar- en zeggenschap aan bewoners en ondernemers geven vanuit de overtuiging dat dit leidt tot effectieve, creatieve en breedgedragen oplossingen voor kleine, grote en taaie Amsterdamse problemen. Daarom wil de gemeente in een gezamenlijke zoektocht met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen aan de slag met experimenten. Om samen te leren: hoe kun je dit het beste organiseren? Hoe gaan we om met de verschillen tussen buurten? En vooral: hoe zorgen we voor meer inclusiviteit in processen en besluitvorming, zodat ook de unusual suspects betrokken en gehoord worden?

Wij zijn ervan overtuigd dat gezamenlijk leren heel belangrijk is om het zeggenschap van bewoners en de kwaliteit van de democratie van een stad te verbeteren. Leren van elkaar, met elkaar, door elkaar en voor elkaar. Op alle niveaus. In de praktijk maar ook ambtelijk en bestuurlijk. Leren vanuit de ervaring van initiatiefnemers, het delen van praktijklessen, het reflecteren op eigen handelen en het leren van barrières die we tegenkomen (in financiering, manieren van samenwerking, sturing, verantwoording en de schuring tussen participatieve en representatieve democratie). Door expliciet aandacht te hebben voor leren op alle niveaus voorkom je dat het blijft bij eenmalige democratische experimenten en zorg je ervoor dat er daadwerkelijk systemische veranderingen doorgevoerd kunnen worden.

De doelstelling van het leerprogramma AMJS is daarom drieledig:

- praktijkgericht leren van de samenwerking tussen bewoners en ambtenaren binnen de buurtbudgetpilots.
- van praktijk- naar institutioneel leren door het delen van de lessen met beleidsmakers en uitvoerend ambtenaren om tot andere werkwijzen en kaders te komen die nodig zijn bij een duurzame vernieuwing van de democratie.
- het delen van de lessen met een breder publiek en het organiseren van een publieke dialoog rondom de buurtbudgetten en democratische vernieuwing.

In deze rapportage delen wij de tussentijdse inzichten en aanbevelingen van dit leerprogramma, vanuit de overtuiging dat we nog lang niet klaar zijn. Om daadwerkelijk systemische veranderingen te realiseren is een langdurig commitment en ontwikkeltraject cruciaal. Participatieve democratie, waarin burgers en overheid met elkaar de stad vormgeven en gezamenlijk tot gedragen oplossingen komen voor de maatschappelijke uitdagingen, ontstaat niet door eenmalige trajecten. Dit is een continu proces waarin burgers en ambtenaren actief deelnemen en elkaar wederzijds stimuleren om een coöperatief innovatiemodel voor de stad te realiseren. Het uitbreken van de COVID-19-epidemie heeft ons laten zien dat juist in tijden van crisis een coöperatieve samenwerking onontbeerlijk is. Vanuit de politiek wordt het ontwikkelen en integreren van een coöperatief innovatiemodel als essentiële doelstelling gezien om de maatschappelijke vraagstukken in de groeiende stad Amsterdam aan te pakken. Het consortium van AMJS draagt hier graag ook de komende jaren aan bij.

1.2 WAT HEBBEN WE IN DE EERSTE PERIODE GEDAAN?
ACTIVITEITEN AMJS OKTOBER 2019 - MAART 2020

In de afgelopen periode heeft het consortium van AMJS vergelijkend onderzoek gedaan in de drie stadsdelen. Daarnaast organiseerden wij lokale leersessies met bewoners en ambtenaren in Slotermeer-Noordoost (Nieuw-West) en de K-buurt (Zuidoost) en stedelijke bijeenkomsten in Pakhuis de Zwijger, gericht op het uitwisselen van kennis en ervaringen tussen de stadsdelen op verschillende thema's.

MAAK JE STAD #1: BUURTBUDGETTEN
17 OKTOBER 2019
LINK

Kick-off en stadsbrede uitwisseling tussen voormalige en huidige buurtbudget-experimenten.

LEERSESSIE IMPACT, ZUIDOOST
10 DECEMBER 2019

Sessie met de kerngroep van bewonersplatform Hart voor de K-Buurt over belang en manieren van impact (meten).

MAAK JE STAD #2: OPEN OVER GELD
27 JANUARI 2020
LINK

Op zoek naar instrumenten voor meer transparante en inzichtelijke publieke geldstromen voor meer zeggenschap en eigenaarschap van bewoners.

LEERSESSIE NIEUW-WEST
27 FEBRUARI 2020

Matchingsessie tussen initiatiefnemers en ambtenaren van verschillende afdelingen van het stadsdeel, om (nieuwe) samenwering verder uit te werken.

MAAK JE STAD #3: TOWARDS A DEMOCRATIC ECONOMY
3 MAART 2020
LINK

Van competitie naar samenwerking in het buurtbudget, om tot een duurzame vorm van democratische vernieuwing te komen.

LEERSESSIE NIEUW-WEST (ONLINE)
27 MEI 2020

Brainstorm voor het opzetten en/of verbeteren van de samenwerking tussen de verschillende gemeentelijke afdelingen in het stadsdeel.

MAAK JE STAD #4: BUURTBUDGETTEN, LUST OF LAST?
9 JUNI 2020
LINK

Wat leert de eerste editie buurtbudget-pilots ons voor toekomst?

In de periode oktober 2019 - mei 2020 is het Maak je Stad! team meermaals met initiatiefnemers, ambtenaren, kennisinstellingen en andere betrokkenen in gesprek gegaan, om zo het verloop en de ervaringen van de pilots van dichtbij mee te maken. Zo was het team aanwezig bij de maandelijkse bijeenkomsten van Hart voor de Kbuurt (ZO), en bij besprekingen in de G-Buurt, Noord en Nieuw-West.

BIJEENKOMSTEN SLOTERMEER NOORDOOST NIEUW-WEST

2. OBSERVATIES

2.1 OVERZICHT PER WIJK

De pilots met buurtbudgetten zijn in 2019 in de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost van start gegaan. De stadsdelen hebben aangevoerd door hun teams Democratisering zelf een methode gekozen en ingevuld op welke manier de budgetten verdeeld worden, waarbij o.a. rekening is gehouden met de samenstelling van de buurt. De buurten waar de pilots van start zijn gegaan zijn eerder door de gemeente aangemerkt als ontwikkelbuurt.

IN NIEUW-WEST is het totale budget (€ 500.000) toegekend aan één buurt: Slotermeer Noordoost. In Nieuw-West is gekozen om het buurtbudget te verdelen door middel van een challenge. Bewoners en ondernemers van Slotermeer Noordoost werden gevraagd om plannen in te dienen voor drie gezamenlijk gekozen thema's: Cultuur en kansen creëren, Veilige, groene en prettige buurt en Samen dingen doen. Door middel van meerdere stemrondes waarin stadsdeelcommissie, bewoners en ondernemers een stem hadden is het budget verdeeld over de uiteindelijk 'winnende' dertien plannen. De besluitvorming en het eigenaarschap over het proces waren in handen van het stadsdeel Nieuw-West -en meer specifiek bij het team Democratisering. Er is veel online gewerkt (website, video, Whatsapp), aangevuld met fysieke campagnes en bijeenkomsten. De communicatie vond in vier talen plaats, en bewoners vanaf twaalf jaar mochten meestemmen.

IN NOORD is het budget toegekend aan twee buurten: de Bloemenbuurt en de Kleine Wereld. Iedere buurt ontving €250.000. In Noord heeft het stadsdeel gekozen voor (een variant op) het Antwerps model voor besteding van het buurtbudget. Het Antwerps model kenmerkt zich door dialoog, zoveel mogelijk overeenstemming en gezamenlijke besluitvorming (ook wel 'deliberatie' genoemd).

Het stadsdeel Noord heeft in de Kleine Wereld zelf het initiatief genomen voor inrichting van het proces. Dit bestond uit een aantal stappen/bijeenkomsten waarbij eerst thema's zijn gekozen, vervolgens budget is toegekend aan de thema's en daarna een keuze is gemaakt uit de ingediende plannen met toekenning van budget. Op dit moment zijn bewoners en/of stadsdeel aan de slag met de uitvoering van de plannen.

In de Bloemenbuurt heeft team Democratisering het proces ingericht in samenwerking met een groep van bewoners (de zogenaamde "Hoe dan-groep"). Er is gekozen voor een vergelijkbaar proces met als verschil dat in de eerste stap eerste ideeën en plannen zijn opgehaald waarna het stadsdeel samen met een kleine groep van bewoners daaruit de belangrijkste thema's heeft gedestilleerd. Er zijn in Noord relatief veel fysieke bijeenkomsten georganiseerd en er is in beperkte mate gebruikgemaakt van online tools.

IN ZUIDOOST is het budget toegekend aan twee buurten, de K-buurt en de G-buurt. Iedere buurt ontving €250.000. In Zuidoost heeft men het totale proces over de besteding van het budget overgedragen aan bewonersgroepen.

In de K-buurt was al een actief bewonersplatform: Hart voor de K-buurt. Doordat dit platform zelf de regie kon nemen, is het proces hier sterk bottom-up ingericht. Er is ten opzichte van de andere buurten relatief veel aandacht besteed aan de uitvoering (Doe-democratie) en minder aan het besluitvormingsproces (beslisdemocratie). De besluitvorming over het budget komt op organische wijze tot stand binnen het platform. Er is veel aandacht voor communicatie, zowel online (nieuwsbrief, website, sociale media) als offline (bijeenkomsten, congressen, evenementen). In de G-buurt was geen actief bewonersplatform.

Na een door het stadsdeel georganiseerde bijeenkomst is een groep van bewoners opgestaan die de stichting Kerngroep G-buurt Amsterdam Zuidoost in het leven heeft geroepen. Deze stichting heeft een plan met activiteiten ontwikkeld en een structuur om de financiële zaken rond het buurtbudget te regelen. Ten opzichte van de K-buurt was het proces in het begin meer top-down en is er relatief veel ondersteuning geboden door het stadsdeel aan de bewonersgroep. Er zijn verschillende fysieke bijeenkomsten georganiseerd en daarnaast werd er gecommuniceerd over het proces via nieuwsbrieven.

TIJDLIJNEN

In de periode oktober 2019 tot en met mei 2020 hebben wij de buurtbudgetpilots in de verschillende stadsdelen gevolgd. In Slotermeer Noordoost en de K-buurt volgden we het traject intensief en organiseerden we leerbijeenkomsten. In Noord en de G-buurt waren we bij enkele bijeenkomsten aanwezig en voerden we gesprekken met diverse betrokkenen. Op basis daarvan hebben we tijdlijnen opgesteld: chronologische uiteenzettingen van alle gemaakte keuzes en gebruikte instrumenten in de buurtbudgetpilots. In de tijdlijnen hebben we ook observaties opgenomen van dingen die goed gaan en zaken die aandacht behoeven. In hoofdstuk drie gaan we dieper in op deze aandachtspunten. Hieronder volgen de tijdlijnen van alle buurten die deelnamen aan de Pilot in 2019/2020:

Slotermeer Noordoost in stadsdeel Nieuw-West, de K- en G-buurt in stadsdeel Zuidoost en De Kleine Wereld en Bloemenbuurt in stadsdeel Noord.

TIJDLIJN SLOTERMEER NOORDOOST NIEUW-WEST

ERVARINGEN VAN AMBTENAREN EN BEWONERS MET DE BUURTBUDGETTEN

AMSTERDAMMERS, MAAK JE STAD!

1. PROCESINRICHTING DOOR TEAM DEMOCRATISERING EN HET STADSDEEL VÓÓR JUNI 2019

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

BUURTKEUZE

Slotermeer NoordOost wordt gekozen vanwege een sterk netwerk en lage participatiegraad. Een extra uitdaging is de hoge laaggeletterdheid in de wijk.

- ! Andere gebiedsteams hadden het buurtbudget ook graag in hun eigen gebied ingezet.

TEAM OPZETTEN

Het team democratisering van stadsdeel Nieuw-West is samen met het gebiedsteam Geuzenveld-Slotermeer in de regie van de organisatie van de buurtbudget pilot.
Tijdens een interne kick-off in het stadsdeel, worden ongeveer 60 ambtenaren van verschillende afdelingen op de hoogte gesteld van de pilot, en uitgenodigd om deel te nemen.

KEUZE AANPAK

Het stadsdeel liet zich inspireren door het model van West Begroot (online, laagdrempelig) en het Antwerpse model (deliberatief). Uiteindelijk is gekozen voor een online platform met offline bijeenkomsten in zowel stadsdeelkantoor als de wijk.

KEUZE THEMA'S

De thema's uit de gebiedsagenda zijn gebruikt als startpunt. In overleg met de buurt werden dit de thema's 'samen, cultuur en groen'. Dit sluit nauw aan op de gebiedsagenda

KEUZE VERDELING BUDGET

De beschikbare € 500.000 wordt verdeeld door bewoners, ondernemers en de stadsdeelcommissie. Het stemmen vindt plaats in meerdere rondes via de website, met de post verstuurde stempassen en tijdens een bijeenkomst in het stadsdeelkantoor.

- ♥ Bewoners vanaf 12 jaar oud mogen meewerken en stemmen.

2. SELECTIE PLANNEN EN VERDELING BUDGET DOOR HET STADSDEEL EN BEWONERS JUN - NOV 2019

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

COMMUNICATIE

Via briefpost en website, in vier talen, met gebruik van video. Gesprekken in de wijk dmv pop-up busje en spreekuren, inzet van een lokale sleutelfiguur met sterk netwerk.

- ! Het effect van de extra communicatie-inspanningen is nog niet separaat onderzocht.
- ♥ Dit project is het eerste project waarbij structureel in vier talen gecommuniceerd wordt. Hiervoor is toestemming van de wethouder nodig.

PLANNEN INDIENEN

Initiatiefnemers kunnen hun initiatief indienen via de website, op papier, persoonlijk en via WhatsApp (spraak)berichten.

- ♥ Er zijn 144 plannen ingediend.
- ♥ Bewoners maken veel gebruik van WhatsApp (spraak)berichten.

TOETSING

Initiatieven met minstens 30 stemmen worden door het projectteam democratisering en ambtenaren met relevante expertise getoetst op haalbaarheid.

- ♥ Initiatiefnemers wiens plan in eerste instantie niet goedgekeurd kan worden, kijken in overleg met de gemeente of aanpassingen gemaakt kunnen worden.

EERSTE STEMRONDE

In een openbare sessie worden 40 plannen geselecteerd: bewoners en ondernemers kiezen 20 plannen, de stadsdeelcommissie de overige 20.

- ♥ Er komen circa 400 bewoners naar de bijeenkomst.
- ♥ Bewuste keuze voor selectie door stadsdeel-commissie én burgers voor eerlijker speelveld.
- ! Het is voor sommige bewoners tijdens de selectieavond niet duidelijk dat de gekozen 40 plannen nog niet de definitieve plannen zijn.

TWEEDE STEMRONDE

Via de website en 8.000 stempassen verdelen ondernemers en bewoners (vanaf 12 jaar) de beschikbare €500.000 over de plannen

BEKENDMAKING

Er wordt een feestelijke uitslagavond georganiseerd.

- ♥ De uitslag wordt direct na afloop naar alle planindieners gecommuniceerd. Dmv artikelen in lokale media, gemeentelijke kanalen en een brief in vier talen zijn de winnende plannen naar alle bewoners gecommuniceerd.
- ! Er is na afloop geen individueel contact tussen het stadsdeel en de planindieners wiens project niet gekozen is.

3. UITVOER VAN DE PLANNEN DOOR BEWONERS VANAF JANUARI 2020

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

ZELF STARTEN

Het stadsdeel neemt een project-leider aan om de 13 initiatieven bij de uitvoer te begeleiden.

- ! In de weken na de bekendmaking gaat het projectteam bij alle gekozen initiatieven langs. Sommige initiatiefnemers vinden dat ze lang niets horen vanuit het stadsdeel horen.
- ! Sommige initiatiefnemers hebben behoefte aan afstemming met andere planindieners en gemeente.
- ! Enkele bewoners gaven aan niet te weten wie hun contactpersoon bij de gemeente is.

SAMENWERKING OPSTARTEN

Het stadsdeel neemt een projectleider aan om de 13 initiatieven bij de uitvoer te begeleiden.

- ! Voor sommige bewoners is het de eerste weken onduidelijk waar en bij wie de regie ligt.
- ! Na enkele weken vindt nogmaals een personele wisseling plaats, en neemt een ambtenaar van het projectteam democratisering NW de taken als projectleider waar.

KENNISMAKINGSSESSIE

Drie maanden na de bekendmaking organiseert het stadsdeel een avond voor ambtenaren, gekozen planindieners en bewoners om kennis en ervaringen te delen.

- ! Een opkomst van circa 30 personen (7 ambtenaren, 5 gekozen planindieners en 15 bewoners).
- ! Niet alle ambtenaren blijken op de hoogte te zijn van de uitvoerstatus van de verschillende plannen.
- ♥ Planindieners helpen elkaar op weg met tips.
- ♥ !Woon wordt aangehaakt om bewoners met niet-winnende plannen te ondersteunen.

SAMENWERKEN

De initiatiefnemers worden via het team democratisering in contact gebracht met de ambtenaar/-aren waarmee ze de uitvoer van hun plannen kunnen bespreken.

- ♥ Een contactpersoon die het stadsdeel goed kent blijkt cruciaal voor goed verloop en samenwerking.
- ♥ Een aantal bewoners weet zelf goed de weg te vinden.
- ! Enkelen huren een bureau in dat contact houdt met de gemeente.

PLANNEN DETAILLEREN

Sommige initiatiefnemers kunnen zelfstandig aan de slag. Anderen werken graag samen, en weer anderen vinden het prettig als de gemeente de regie overneemt.

- ! Gebrek aan informatie mbt financiën en verantwoording weerhoudt sommige initiatiefnemers ervan om plannen verder uit te werken.
- ! In het huidige systeem kan geld niet direct aan individuele bewoners uitgekeerd worden, wat de uitvoer van sommige projecten vertraagde. Sommige bewoners gaven aan uit eigen zak geld te moeten voorschieten.

UITVOER

Er start een nieuwe projectleider, die samen met de eerder ingesprongen ambtenaar de uitvoer van de 13 projecten oppakt en/of begeleidt.

- ♥ Er is maatwerk per initiatief mbt de invulling van de regierol tijdens de uitvoer.
- ♥ Waar nodig komt er een plan om de rest van de buurt te betrekken bij keuzes.
- ! Bewoners geven aan grote verantwoordelijkheid te voelen naar de rest van de buurt toe voor het slagen van hun project.

VERANTWOORDING VAN UITVOER

Het is onduidelijk of er iets is afgesproken over de manier waarop planindieners de uitvoer van hun plannen moeten verantwoorden.

TIJDLIJN DE KLEINE WERELD NOORD

ERVARINGEN VAN AMBTENAREN EN BEWONERS MET DE BUURTBUDGETTEN

AMSTERDAMMERS, MAAK JE STAD!

1. PROCESINRICHTING DOOR TEAM DEMOCRATISERING EN HET STADSDEEL VÓÓR OKTOBER 2019

STAPPEN

Gemaakte keuzes en gebruikte instrumenten

ERVARINGEN

BUURTKEUZE

De Bloemenbuurt en de Kleine Wereld worden gekozen door het dagelijks bestuur in overleg met de stadsdeelcommissie. De keuze valt op deze buurten omdat hier veel (sociale) vraagstukken zijn.

- De gebiedsteams worden later aangehaakt. Samenwerking met deze teams is een aandachtspunt.

TEAM OPZETTEN

De opdracht voor de buurtbudgetten komt vanuit de centrale stad, de uitvoer ligt bij het stadsdeel. Team democratisering is in de 'lead'. Later wordt er een kernwerkgroep opgezet waarbij de gebiedsmakelaar ook aanhaakt.

KEUZE AANPAK

In de Kleine Wereld kiest het team het (deliberatieve) Antwerpse model, omdat dit een manier biedt om met de bewoners in gesprek te gaan over wat er nodig is in de buurt.

In drie bewonersbijeenkomsten worden eerst de thema's, vervolgens de verdeling van het budget over de thema's, en tot slot de concrete projecten bepaald.

KEUZE THEMA'S

De thema's worden collectief door bewoners gekozen. De thema's worden door de buurt in gesprek gekozen op basis van inhoudelijke argumenten.

KEUZE VERDELING BUDGET

De buurt krijgt € 250.000,- en het bedrag kan door bewoners verdeeld worden.

2. SELECTIE VAN PLANNEN EN VERDELING BUDGET DOOR BEWONERS NOV 2019 - JAN 2020

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

ACTIVEREN BEWONERS

Er wordt vol ingezet op het activeren van bewoners.

- Het team gaat veel de buurt in om mensen te spreken.
- Workshops op school maken jongeren en hun ouders enthousiast

THEMA'S BEPALEN

In een bijeenkomst bepalen bewoners zelf de thema's waar het buurtbudget aan moet worden besteed.

BUDGET VERDELEN

In de tweede bijeenkomst verdelen bewoners het geld over de thema's.

- De opkomst in deze bijeenkomst is opvallend lager.

PLANNEN INDIENEN

Bewoners en professionals kunnen ideeën en voorstellen indienen binnen de gekozen thema's.

HAALBAARHEIDSTOETS

Bijna alle planindieners krijgen ondersteuning bij het aanscherpen en budgetteren, om ze haalbaar te maken. De gemeente toetst alle plannen op rechtmatigheid.

- Het kost de gemeente veel tijd om planindieners te begeleiden om een goed plan op te stellen.

KEUZES MAKEN

In de kleine wereld kunnen bewoners online het geld verdelen over hun favoriete plannen, of in gesprek met elkaar hun stem geven op een buurtfestival. Per tafel moeten bewoners tot unaniem besluit komen.

- Door het gesprek kunnen mensen goed doordachte keuzes maken.

BEKENDMAKING

Direct na het keuzeproces worden de plannen die uitgevoerd kunnen worden bekend gemaakt.

- Er wordt niet gesproken van winnaars of verliezers. Er wordt contact opgenomen met niet gehonoreerde planindieners.

3. UITVOER DOOR BEWONERSGROEPEN VANAF FEBRUARI 2020

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

DE REGIE IN DE UITVOER VERKENNEN

Een deel van de plannen wordt uitgevoerd door bewoners, een deel door de gemeente en een deel door andere professionele partijen.

- Het is voor planindieners duidelijk wie wat gaat doen.

BUDGET BESTEDEN

De planindieners moeten een subsidievoorstel indienen om het geld te ontvangen. Ze zijn daarbij - waar nodig - ondersteund door gemeente.

- Om het geld te ontvangen moeten bewoners een subsidie aanvragen. Dit is een extra drempel voor ze.

UITVOEREN BINNEN GEMEENTE

Er worden verschillende gemeentelijke afdelingen betrokken bij de uitvoering. Deze zijn benaderd nadat de plannen bekend werden.

- De betrokkenheid en commitment van andere gemeentelijke afdelingen vraagt aandacht. Niet iedereen beschouwt het opvolging geven aan de initiatieven als 'regulier werk'.

UITVOEREN DOOR BEWONERS

De bewoners zijn pas net gestart met uitvoering en vanwege het Coronavirus liggen een groot aantal initiatieven stil.

SAMEN UITVOEREN

De meeste initiatieven hebben ondersteuning nodig. De projectleider van team democratisering onderhoudt het contact maar heeft hier relatief weinig tijd voor. Er wordt wordt samenwerking gezocht met o.a. opbouwwerk.

- Vooraf is niet duidelijk belegd wie de begeleiding in de uitvoerfase zal bieden. Het blijkt wel essentieel dat er ondersteuning is.

VERANTWOORDING

De verantwoording is conform de subsidieregeling Noordmakers.

- Er wordt geen verantwoording richting de buurt afgelegd.

VERDUURZAMING

De planindieners zijn ondersteund om na te denken over verduurzaming van hun initiatief. Zo is in de voorstellen budget opgenomen voor 5 jaar onderhoud, waarna de gemeente dit overneemt.

- Initiatiefnemers leren meer over wat er allemaal komt kijken bij initiatief en krijgen bijvoorbeeld zicht op onderhoudskosten.

TIJDLIJN BLOEMENBUURT NOORD

ERVARINGEN VAN AMBTENAREN EN BEWONERS MET DE BUURTBUDGETTEN

AMSTERDAMMERS, MAAK JE STAD!

1. PROCESINRICHTING DOOR TEAM DEMOCRATISERING EN HET STADSDEEL VÓÓR OKTOBER 2019

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

BUURTKEUZE

De Bloemenbuurt wordt gekozen omdat er veel (sociale) vraagstukken zijn. Daarnaast is er in de Bloemenbuurt van oudsher weinig vertrouwen in de overheid. Het idee is dat het buurtbudgetproces dit vertrouwen kan vergroten.

TEAM OPZETTEN

De opdracht komt vanuit de centrale stad, de uitvoer ligt bij het stadsdeel. Het team democratisering trekt het proces. Later wordt er een kernwerkgroep opgezet, waarbij de gebiedsmakelaars ook aanhaken.

Voor projectleiders is het prettig als leidinggevenden van buurtbudgetten gebiedsteams goed samenwerken.

KEUZE AANPAK

Er wordt een groep buurtbewoners aangesteld om de aanpak te bepalen.

Regie bij bewoners leidde tot meer vertrouwen in het proces.

KEUZE THEMA'S

De thema's zijn collectief gekozen door bewoners op basis van inhoudelijke argumenten.

KEUZE VERDELING BUDGET

De buurt krijgt € 250.000,- en het bedrag kan door bewoners verdeeld worden.

2. SELECTIE VAN PLANNEN EN VERDELING BUDGET DOOR BEWONERS NOV 2019 - JAN 2020

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

ACTIVEREN BEWONERS

Er wordt vol ingezet op het activeren van bewoners.

Het team gaat veel de buurt in om mensen te spreken.

PROCES BEPALEN

Een werkgroep van bewoners verdiept zich in manieren om het buurtbudget proces vorm te geven. Hun keuze is een variatie op het Antwerpse model.

De groep is een goede representatie van de buurt.

De groep formuleert waarden, die als uitgangspunt dienen.

THEMA'S BEPALEN

Eerst worden meer dan 200 ideeën opgehaald bij bewoners. Daaruit volgt de themakeuze door de werkgroep van bewoners i.s.m. gemeente.

Een grote groep bewoners heeft mee kunnen denken over thema's.

BUDGET VERDELEN

In een bijeenkomst is het geld verdeeld over de gekozen thema's: jeugd, ontmoeting en groen en duurzaamheid.

PLANNEN INDIENEN

Bewoners en professionals kunnen ideeën en voorstellen indienen binnen de gekozen thema's.

Extra inspanning nodig om meer verschillende bewoners te stimuleren met plannen te komen.

HAALBAARHEIDSTOETS

Bijna alle initiatiefnemers krijgen ondersteuning bij het aanscherpen en budgetteren, om de plannen haalbaar te maken. De gemeente toetst alle plannen op rechtmatigheid.

Ondersteuning vanuit gemeente belangrijk om tot haalbare plannen te komen.

BEKENDMAKING

Direct na het keuzeproces worden de plannen die uitgevoerd kunnen worden bekend gemaakt.

Er wordt niet gesproken van winnaars of verliezers. Er wordt contact opgenomen met niet gehonoreerde planindieners.

3. UITVOER DOOR BEWONERSGROEPEN VANAF MAART 2020

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

DE REGIE IN DE UITVOER VERKENNEN

Een deel van de plannen wordt uitgevoerd door bewoners, een deel door de gemeente en een deel door andere professionele partijen.

BUDGET BESTEDEN

Normaal gesproken kunnen bewoners niet direct geld van de gemeente ontvangen. Enkele initiatiefnemers doen mee aan een pilot. Ze openen zelf een rekening waar ze het budget op ontvangen, en via het Open Poen platform kunnen derden volgen waar het geld aan besteed wordt.

Bewoners kunnen direct bij het geld en het is transparant waar ze het aan besteden.

UITVOEREN BINNEN GEMEENTE

Er zijn verschillende gemeentelijke afdelingen betrokken voor de uitvoering. Deze zijn benaderd nadat de plannen bekend werden.

De betrokkenheid en commitment van andere gemeentelijke afdelingen vraagt aandacht. Niet iedereen beschouwt het opvolging geven aan de initiatieven als 'regulier werk'.

UITVOEREN DOOR BEWONERS

De bewoners zijn pas net gestart met uitvoering en vanwege het Coronavirus liggen een groot aantal initiatieven stil.

SAMEN UITVOEREN

De meeste initiatieven hebben ondersteuning nodig. De projectleider van team democratisering onderhoudt het contact maar heeft hier relatief weinig tijd voor. Er is samenwerking met o.a. welzijn en !Woon om te begeleiding te organiseren.

Vooraf is niet duidelijk belegd wie de begeleiding in de uitvoerfase zal bieden. Het blijkt wel essentieel dat er ondersteuning is.

VERANTWOORDING

De verantwoording is conform de subsidieregeling noordmakers.

Er wordt geen verantwoording richting de buurt afgelegd.

VERDUURZAMING

De initiatiefnemers zijn ondersteund om na te denken over verduurzaming van hun initiatief. Zo is in de voorstellen budget opgenomen voor 5 jaar onderhoud, waarna de gemeente dit overneemt.

TIJDLIJN G-BUURT ZUIDOOST

ERVARINGEN VAN AMBTENAREN EN BEWONERS MET DE BUURTBUDGETTEN

AMSTERDAMMERS, MAAK JE STAD!

1. PROCESINRICHTING DOOR TEAM DEMOCRATISERING EN HET STADSDEEL VÓÓR NOVEMBER 2019

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

BUURTKEUZE

In september 2018 is er een bijeenkomst met 200+ bewoners geweest waar een buurtplatform uit is ontstaan. Een platform met 23 leden.

TEAM OPZETTEN

In oktober 2018 zijn er vier bewoners opgestaan uit het bewonersplatform die het Buurtplan wilden schrijven.

KEUZE AANPAK

Er zijn 11 thema's gedefinieerd waarbinnen het bewonersplatform te werk zal gaan. Dit staat allemaal vastgesteld in: Buurtplan G-buurt (maart 2019)

STRUCTUUR

Het bewonersplatform richt in juni 2019 een stichting op. Er is een scheiding aangebracht tussen de stichting als beheerder van het buurtbudget en de kerngroep waarvan de taak het coördineren van de uitvoering van de activiteiten in het G-buurtplan is.

KEUZE AANPAK

In juli 2019 is de voordracht voor het DB en adviesaanvraag aan stadsdeelcomissie.

Stichting Democratisering G-buurt Amsterdam Zuidoost doet op 30 oktober 2019 een subsidieaanvraag bij het gemeentelijke subsidiebureau voor een bedrag van 250.000 euro.

VERDELING VAN HET GELD

Financieel beleid Kerngroep G-Buurt/Stichting Democratisering G-Buurt ZO wordt gemaakt door stichting. In november 2019 wordt de eerste tranche overgemaakt vanuit subsidiebureau aan stichting conform het algemeen geldende gemeentelijk subsidiebeleid.

ERVARINGEN

- ♥ Gebiedsteam ondersteunt deze beweging
- ♥ Grote betrokkenheid aan de start van bewoners
- ! Aantal betrokken bewoners is snel gedaald
- ♥ Stichting !Woon is aangesteld om te helpen met de financiële administratie

2. SELECTIE VAN PLANNEN EN VERDELING BUDGET DOOR BEWONERS AUGUSTUS 2019 - MEI 2020

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

INTERACTIE MET GEMEENTE

Bij vrijwel alle wekelijkse kernteamvergaderingen is de programmamanager Democratisering Zuidoost en de gebiedsmakelaar G-buurt aanwezig. Daarnaast is er iemand van !Woon aanwezig en een onderzoeker van de HvA.

INTERACTIE MET DE BUURT

Er is een eigen website. Initieel is er communicatie tussen kerngroep- en platformleden. In de kerngroep ontstaat onenigheid, er worden wijzigingen doorgevoerd. Het platform is uiteindelijk geen georganiseerd verband meer, waardoor verbinding platform en kerngroep verdwijnt.

THEMA'S

Er zijn binnen de 11 thema's 60 activiteiten bepaald. Deze zijn in het G-Buurtplan uiteen gezet.

Kerngroepleden zijn actief binnen hun eigen aandachtsgebieden uit het G-buurt plan.

PLANNEN OPHALEN

Een plan is in de maak om per subbuurt (14) gesprekken te voeren met de bewoners en ondernemers en hen te vragen wat zij belangrijk vinden, welke activiteiten uit het buurtplan er uitgevoerd moeten worden of dat er toch andere activiteiten nodig zijn, welke bestaande initiatieven gesteund moeten worden, waarbij de regie over de uitvoering bij de bewoners van de subbuurt zelf komt te liggen.

VERDELING

Door de inzet van 'Open Poen' komt er inzicht in waar en hoe het buurtbudget per subbuurt wordt uitgegeven.

PLATFORMONTWIKKELING

In februari 2020 is er een Teambuildings-bijeenkomst onder begeleiding van !Woon om het onderling functioneren te verbeteren en tegelijkertijd te oefenen met een methodiek waarin besluitvorming en samenwerking met een grotere groep succesvol kan worden aangepakt.

ERVARINGEN

- ! De relatie met het gebiedsteam is goed
- ! Buurtplan stond pas erg laat online
- ♥ Er zijn activiteiten bepaald, maar waar zijn de uitvoerders

3. UITVOER DOOR BEWONERSGROEPEN VANAF AUGUSTUS 2019

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

PLANNEN OPSTARTEN EN UITWERKEN

In maart 2020 is het bewonersplatform op zoek naar mensen die de plannen gaan uitvoeren. "We wachten op mensen om het uit te voeren"

INTERACTIE MET DE GEMEENTE

Team democratisering ZO heeft veel contact en overleg met buurtplatform. Daarnaast is er ook vanuit het gebiedsteam ondersteuning.

INTERACTIE MET BUURT

Tussen september 2019 en februari 2020 is een reeks bijeenkomsten georganiseerd vanuit de kerngroep om bewoners actief te krijgen rondom het Buurt-plan. Onderwerp van deze gesprekken: Hoe organiseer je de buurt en hoe deel je zeggenschap rondom een project als buurtbudgetten?

ACTIVITEITEN UITVOEREN

Er zijn informatieve startbijeenkomsten in buurten rondom thema's die staan in het Buurtplan.

Daarnaast zijn er nieuwsbrieven gemaakt, filmpjes gemaakt en is er via social media aandacht besteed aan het Buurtplan en de toekomst.

VERANTWOORDING & VERDUURZAMING

ERVARINGEN

- ♥ Het bewonersplatform heeft een groeiend netwerk in de buurt, een actieve community begint te ontstaan
- ♥ Op veel verschillende locaties is er geprogrammeerd.
- ! In maart 2020 overlijdt de voorzitter van de stichting en blijkt dat er overschrijvingen van voorzitter naar privérekeningen zijn gedaan.
- ♥ Ondanks deze gebeurtenis is er toch positieve nieuwe energie in de buurt rondom het buurtplan en het buurtbudget

TIJDLIJN K-BUURT ZUIDOOST

ERVARINGEN VAN AMBTENAREN EN BEWONERS MET DE BUURTBUDGETTEN

AMSTERDAMMERS, MAAK JE STAD!

1. PROCESINRICHTING DOOR TEAM DEMOCRATISERING EN HET STADSDEEL VÓÓR OKTOBER 2019

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

BUURTKEUZE

De K -buurt wordt gekozen omdat er al een buurtplatform, Hart voor de K-buurt, aan het werk is.

TEAM OPZETTEN

Stadsdeel (team democratisering) is verantwoordelijk voor doelmatigheid. Rechtmatigheid ligt bij CTO. Bewoners zijn in de lead. Er wordt een maandelijks afstemmingsmoment ingepland met gemeente + kennispartners.

♥ Hart voor de K-buurt is ontstaan vanuit de haarvaten van de wijk.

KEUZE AANPAK

Het volledige budget wordt aan Hart voor de K-buurt toegekend om zo het eigenaarschap en zeggenschap zoveel mogelijk bij bewoners te beleggen.

! Keuze toekenning wordt gemaakt door DB in samenspraak met stadsdeelcomissie. Gebiedsteam zichtbaar niet betrokken.

KEUZE THEMA'S

Er worden geen thema's gedefinieerd vanuit de gemeente. Geld moet wel relatie hebben met gebiedsplannen. Het buurtplatform heeft een aantal aandachtspunten: Fysieke inrichting, inclusieve gebiedsontwikkeling (sociaal, duurzaam), Verander de overheid van onderop, Versterking zelforganisatie en commuie in de buurt

VERDELING VAN HET GELD

Stichting Hart voor de K-buurt wordt opgericht in oktober 2019. Zo kunnen ze het buurtbudget op een eigen rekening ontvangen en zelfstandig over de verdeling van het budget beslissen. Een deel van het budget gaat naar activiteiten, een kleiner deel is voor de ontwikkeling / professionalisering van de organisatie.

♥ Stichting !Woon ondersteund de stichting met de financiële administratie.

VERANTWOORDING

Vanwege snelheid wordt het budget toegekend aan bewonersplatforms onder bestaande subsidiekader. Gemeente stuurt aan op ontwikkeling aanvullende nieuwe kaders tijdens experiment.

! Er worden geen voorwaarden gesteld aan besteding van budget en de wijze waarop andere bewoners bij keuzes worden betrokken.

2. SELECTIE VAN PLANNEN EN VERDELING BUDGET DOOR BEWONERS OKTOBER 2019 - HEDEN

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

INTERACTIE MET GEMEENTE

Het bewonersplatform houdt goed contact met ambtenaar van team democratisering. Contact met gebiedsteam verloopt op de achtergrond.

! De relatie met het stadsdeel is warm en koud. Er is bijvoorbeeld discussie met gebiedsteam over wijze van samenwerking en wie in de lead is. Gevolg: er wordt naast elkaar gewerkt ipv met elkaar.

INTERACTIE MET DE BUURT

Een werkgroep van bewoners verdiept zich in manieren om het buurtbudget proces vorm te geven. Hun keuze is een variatie op het Antwerpse model.

♥ Hart voor de K-buurt heeft een sterk netwerk en groot bereik in de buurt. Goede informatievoorziening aan buurt.

! Er wordt door de gemeente online niet gecommuniceerd over buurtbudget.

KEUZE PLANNEN EN ACTIVITEITEN

Het bestuur maakt keuzes voor activiteiten binnen benoemde thema's en bepaalt de agenda. Deels gebeurt dit ad hoc op basis van wat er op dat moment leeft of nodig lijkt.

♥ Binnen Buurtplatformbestuur wordt 'agile' gewerkt. De gemaakte keuzes worden offline gepresenteerd (bijvoorbeeld op posters).

BEOORDELING

Bestuur in the lead. Er vindt geen toets plaats door bewoners of stadsdeel.

! Bewoners die niet actief zijn binnen het platform, hebben geen duidelijke rol bij het maken van keuzes.

♥ Er wordt door de gemeente online niet gecommuniceerd over buurtbudget.

BEKENDMAKING

Bestuur in the lead. Er vindt geen toets plaats door bewoners of stadsdeel.

♥ Bewonersplatform is heel zichtbaar en vindbaar, staat open voor nieuwe inbreng en gaat ook actief het gesprek aan over de waarde van dit experiment.

SPELREGELS

Het stadsdeel verstrekt subsidie onder bestaande subsidiekader met toegevoegde punten uit DB besluit en Stadsdeelcommissie besluit.

! Platform HvdK heeft intern heldere besluitvorming, maar communiceert niet actief over proces dat ze doorlopen.

3. UITVOER DOOR BEWONERSGROEPEN OKTOBER 2019 - HEDEN

STAPPEN

GEMAAKTE KEUZES EN GEBRUIKTE INSTRUMENTEN

ERVARINGEN

PLANNEN OPSTARTEN EN UITWERKEN

Het platform hanteert binnen de gekozen thema's een organische / 'agile' manier van werken, waarbij per stap steeds de vervolgstap wordt bepaald.

♥ Bewoners zijn direct betrokken bij het opstarten van de plannen en fungeren als trekker/ambassadeur bij uitvoering.

INTERACTIE MET DE GEMEENTE

Team democratisering heeft doorlopend contact met buurtplatform en maandelijks een afstemmingsoverleg. Hierin worden ook afspraken gemaakt over toetsing van rechtmatigheid en doelmatigheid en ontwikkeling van de nieuwe kaders.

♥ Stichting !Woon helpt bewonersintitiatieven met de boekhouding.

INTERACTIE MET K-BUURT

De buurt wordt op de hoogte gehouden op verschillende wijzen. Dit gebeurt door bijeenkomsten, zoals overleggen en festivals. Maar ook online via de website en TV wordt gecommuniceerd.

♥ Jongeren hebben een actieve rol in het platform, o.a. met een radiostation voor de buurt.

ACTIVITEITEN UITVOEREN

De bewoners zijn pas net gestart met uitvoering en vanwege het Coronavirus ligt een groot aantal initiatieven stil.

VERANTWOORDING

Vanuit de Hart voor de K-buurt wordt gewerkt aan een verantwoordingskader naar de gemeente toe en de gemeente.

♥ Veel vertrouwen vanuit SD-bestuur, maar ook weinig sturing. Dit leidt tot onvoldoende helderheid over verwachtingen.

VERDUURZAMING

De wens is om een duurzaam platform van en voor de buurt te zijn. Dit vraagt om duurzame financiering. Volgens de gemeente kan dit niet met het huidige buurtbudget. Er wordt samen gezocht naar alternatieve financieringsvormen voor de lange termijn.

! Voor verduurzaming zijn snelle en bestuurlijke keuzes nodig

DE KLEINE WERELD NOORD

3. AANBEVELINGEN

De inzichten uit alle observaties, interviews, sessies en leerbijeenkomsten in de stadsdelen Zuidoost, Nieuw-West en Noord zijn vertaald naar drie belangrijke aanbevelingen:

3.1: CREËER EEN STADSBREED KADER MET RUIMTE VOOR LOKAAL MAATWERK

- Formuleer doelen, onderzoeksvragen en beoordelingscriteria om goed te kunnen leren van de pilots met de buurtbudgetten;
- Communiceer heldere en passende kaders om verwarring over de procedures te voorkomen;
- Scherp de kaders na elke pilot per buurt aan op basis van opgedane inzichten en ervaringen;
- Definieer de rol en de bevoegdheden van de teams Democratisering op stadsdeelniveau.

3.2: VOER ACTIEVE REGIE IN DE BUURTBUDGETPILOT, VAN IDEE TOT EN MET UITVOERING BUURTINITIATIEF

- Betrek ambtenaren van andere afdelingen en andere relevante organisaties tijdig bij de invulling en realisatie van het buurtbudgettraject;
- Zorg per initiatief voor heldere afspraken over de rolverdeling en samenwerking tussen bewoners en het stadsdeel;
- Zet in op passende communicatie met bewoners, voor alle stappen van het proces

3.3: INVESTEER IN HET OPBOUWEN VAN EEN DUURZAAM LEREND NETWERK VAN BEWONERS EN AMBTENAREN

- Maak tijd en ruimte beschikbaar om met en van elkaar te leren;
- Neem het opbouwen van vertrouwen en samenwerking op als kernwaarde bij nieuwe experimenten met buurtbudgetten;
- Deel het eigenaarschap in het vormgeven van het proces van de buurtbudget-pilots met bewoners;
- Probeer meer deliberatieve instrumenten uit, die passen bij een participatieve democratie.

In de volgende paragrafen worden deze aanbevelingen nader toegelicht aan de hand van praktische voorbeelden en inzichten uit het leerprogramma. De aanbevelingen zijn gericht op beleidsmakers die betrokken zijn bij de democratiseringsagenda vanuit de centrale stad (3.1), de teams Democratisering die binnen de verschillende stadsdelen actief zijn (3.2) en iedereen die wil werken aan een lerend netwerk gericht op democratische vernieuwing (3.3).

3.1: CREËER EEN STADSBREED KADER MET RUIMTE VOOR LOKAAL MAATWERK

AANBEVELING VOOR BELEIDSMAKERS CENTRALE STAD

Met de buurtbudgetpilots wil de gemeente Amsterdammers meer eigenaarschap en zeggenschap geven. De mate waarin bewoners eigenaarschap en zeggenschap krijgen wordt bepaald door drie zaken:

1. De keuze voor het model: Wie bepaalt hoe het proces rond het buurtbudget wordt ingericht en wat zijn de belangrijkste doelen hierbij? Wie kunnen er met plannen en voorstellen komen? Hoe komt besluitvorming tot stand? Wie voert de projecten uit?
2. De instrumenten die worden ingezet: Worden er bijeenkomsten georganiseerd of vindt het contact veelal online plaats? Hoe wordt er gebruikgemaakt van instrumenten zoals een buurtbus, WhatsApp of gesprekstafels?
3. De praktische uitvoering: Wie zijn er betrokken vanuit bewoners en stadsdeel? Hoe wordt er gecommuniceerd en waarover? Hoe is de financiering georganiseerd? Hoe worden ervaren drempels weggenomen?

De gemeente Amsterdam heeft bij de start van de pilots met buurtbudgetten veel vrijheid gegeven aan de stadsdelen in de keuze voor het model, de instrumenten en de uitvoering.
Dit heeft als voordeel dat er maximaal maatwerk geleverd kon worden en met de buurtbudgetpilots aangesloten kon worden op de lokale context in de buurt. Om de impact in de buurt te vergroten en om van de pilots te leren voor de toekomst, is het echter belangrijk om stadsbreed heldere doelen, onderzoeksvragen, randvoorwaarden en criteria voor de buurtbudgetpilots op te stellen en dit ook goed te communiceren met alle belanghebbenden.

We hebben de volgende praktische aanbevelingen:

FORMULEER DOELEN, ONDERZOEKSVRAGEN EN BEOORDELINGSCRITERIA OM GOED TE KUNNEN LEREN VAN DE PILOTS MET DE BUURTBUDGETTEN

Bij de start van de drie pilots in Zuidoost, Nieuw-West en Noord was niet voor alle betrokkenen duidelijk wat de doelen van de pilots waren en wat er uit de pilots geleerd kon worden. De ambtenaren in de stadsdelen hebben daardoor vanuit verschillende verwachtingen hun pilot ingericht. Zo was het belangrijkste doel voor team Democratisering Noord in de Bloemenbuurt “het vergroten van het vertrouwen in de overheid”. Het team Democratisering in Zuidoost benadrukt juist het belang van “zoveel mogelijk eigenaarschap bij bewoners”.

Een keuze voor een van deze twee hoofddoelstellingen leidt logischerwijs ook tot een andere modelkeuze en een andere samenwerking tussen gemeente en bewoners. Daarmee worden andere doelstellingen in mindere mate bereikt. Dit hoeft geen probleem te zijn, maar dan is het wel belangrijk om met elkaar overeenstemming te hebben over de ‘scope’ van het buurtbudget en gezamenlijk te definiëren wanneer de pilots succesvol zijn. Om maximaal te leren van de experimenten is het belangrijk om heldere doelen te stellen, onderzoeksvragen te formuleren en eenduidige beoordelingscriteria op te stellen. Door transparante parameters te gebruiken wordt het makkelijker om inzichtelijk te maken wat de verschillende keuzes opgeleverd hebben en wat de sterktes en zwaktes van de verschillende buurtbudgetmodellen zijn. Dit voorkomt ook dat in een politieke context waarin er voor- en tegenstanders van het buurtbudget zijn, partijen het buurtbudget eenzijdig als een succes of een mislukking kunnen claimen door te wijzen op een ander aspect of doelstelling.

Daarnaast is het belangrijk om transparant te zijn over de doelstellingen van de pilots richting bewoners. Zo hebben de bewoners van het bewonersplatform Hart voor de K-buurt in Zuidoost het buurtbudget aangegrepen om te bouwen aan een duurzaam platform dat een structurele positie inneemt in de buurt met als doelstellingen 'het versterken van de zelforganisatie van en met de buurt', 'verander de overheid van onderop' en een 'inclusieve, sociale en duurzame inrichting van de buurt'. Zij hadden daarbij vanaf het begin de verwachting dat zij duurzame financiering van de gemeente kunnen ontvangen om dit platform op en uit te bouwen. Vanuit het stadsdeel is het buurtbudget echter een experiment waarvoor maar een jaar budget beschikbaar is gesteld aan het platform. Dit heeft geleid tot veel onduidelijkheid en discussies over waartoe het buurtbudget nu dient en wat bewoners en stadsdeel van elkaar kunnen verwachten. Op dit moment is het platform Hart voor de K-buurt aan het onderzoeken hoe zij toch duurzame financiering voor hun platform kunnen realiseren zodat zij structureel kunnen voortbestaan. De gesprekken met het stadsdeel daarover lopen moeizaam, waardoor de zorgen van de bewoners van het bewonersplatform worden vergroot en er relatief veel tijd gaat zitten in het claimen van bestaansrecht in plaats van in het realiseren van activiteiten voor de buurt.

In Nieuw-West hebben veel bewoners het buurtbudget aangegrepen als een kans om actief bij te dragen aan het verbeteren van de buurt. Voor veel ambtenaren leek de pilot echter vooral een manier om bewoners een 'democratische ervaring' te geven. Er is daardoor relatief veel focus gelegd op de besluitvormingsprocedure en de verdeling van het geld door middel van het opzetten van de challenge. De concrete uitvoering van de projecten laat om allerlei redenen (onduidelijkheid over rollen en procedures, wisselingen in personeel, samenhang met al lopende projecten vanuit het stadsdeel) lang op zich wachten. Het ontbreken van een duidelijk doel en heldere communicatie daarover kan leiden tot verwarring en teleurstelling bij bewoners; met het risico dat het vertrouwen van bewoners in de overheid door het experiment juist afneemt in plaats van toeneemt.

COMMUNICEER HELDERE EN PASSENDE KADERS OM VERWARRING OVER DE PROCEDURES TE VOORKOMEN

In de drie stadsdelen liepen de teams aan tegen een gebrek aan regels en richtlijnen voor de activiteiten die binnen de buurtbudgetten plaatsvinden. Het is noodzakelijk om de kaders vooraf te definiëren en te communiceren, om verwarring en frustratie te voorkomen. Soms moesten instrumenten, processen en middelen tijdens de uitvoerfase van de projecten nog gedefinieerd worden, omdat het 'oude' systeem niet op deze nieuwe manier van werken bleek ingericht.

Voorbeelden van zaken die in deze reeks buurtbudgetten opkwamen, en in de volgende serie buurtbudgetten richtlijnen en nieuwe instrumenten behoeven, zijn:

DE FINANCIERING VAN DE PROJECTEN

Dit was in alle stadsdelen ingewikkeld omdat bewoners niet direct geld kunnen ontvangen van de gemeente. De 'oplossingen' om hier mee om te gaan varieerden van het zelf voorschieten van geld tot het oprichten van een stichting om het geld te kunnen ontvangen. Binnen CTO wordt een tool ontwikkeld (Open Poen), die deze uitdagingen kan adresseren en die nu getest wordt in Nieuw-West, Noord en Zuidoost.

DE RICHTLIJNEN VOOR DE PLANNEN

Ook inhoudelijke zaken waren nog niet belegd in randvoorwaarden, wat pas tijdens de uitvoering van de pilots naar voren kwam. Een voorbeeld hiervan is dat in Noord niet vooraf was bepaald hoeveel plannen er per bewoner ingediend en uitgevoerd kunnen worden. Buurtbewoners hebben meerdere plannen ingediend omdat ze veel zaken in hun buurt willen aanpakken en hoopten dat ze in elk geval één plan zouden kunnen uitvoeren. Sommige bewoners kregen meerdere plannen gehonoreerd en moesten hun tijd voor de uitvoering verdelen over (te) veel projecten. Tegelijkertijd waren

andere bewoners teleurgesteld dat zij niet aan de slag konden met hun plan voor de buurt. Heldere voorwaarden voor het indienen van plannen schept duidelijkheid en kan frustratie en teleurstelling voorkomen. Daarnaast biedt dit de mogelijkheid om kaders te scheppen die zo veel mogelijk bewoners een gelijkwaardige kans biedt om mee te doen.

DE WIJZE VAN VERANTWOORDEN

In alle buurten was onduidelijkheid over de manier waarop bewoners financiële en inhoudelijke verantwoording afleggen aan de gemeente en medebewoners. In de Kleine Wereld in Noord hebben de bewoners van de verkozen plannen uiteindelijk subsidie moeten aanvragen. Voor de verantwoording geldt daarbij het toetsingskader van een maatschappelijk initiatief. In de stadsdelen Zuidoost en Nieuw-West is de wijze waarop initiatieven hun project moeten verantwoorden nog altijd niet duidelijk voor bewoners. Op hoofdlijnen wordt uitgegaan van verantwoording over de rechtmatigheid (is het geld op een ordentelijke wijze besteed?) en doelmatigheid (zijn de activiteiten uitgevoerd en heeft dit bijgedragen aan de doelstellingen voor de buurt?). Er zijn aan de voorkant echter geen specifieke criteria meegegeven over hoe dit precies getoetst moet worden en wie er toetst.

In de G-buurt is in maart 2020 aan het licht gekomen dat de voorzitter van de stichting Democratisering G-Buurt kort voor haar overlijden bijna een ton van het subsidiegeld heeft ontvreemd. Natuurlijk is hier in eerste instantie sprake van een exces door onrechtmatig handelen van een individu. Door alle betrokken vanuit de stichting, stadsdeel en gemeente is met ontzetting gereageerd op deze ontvreemding en er wordt hard gewerkt om het vertrouwen te herwinnen. Uit dit voorval blijkt echter ook dat er in de wijze van financiering en de wijze waarop bestuursleden van de stichting verantwoording dienen af te leggen over uitgaven onvoldoende checks and balances zijn ingericht. Heldere afspraken over financiering en verantwoording, inrichting van controlemechanismen en een tool die maximaal transparantie geeft over de bestedingen (zoals het eerder genoemde instrument Open Poen) zijn hard nodig om dit soort excessen in de toekomst te voorkomen.

In de K-buurt heeft niet de gemeente, maar het bewonersplatform het initiatief genomen om kaders op te stellen. Het platform Hart voor de K-buurt heeft in overleg met team Democratisering Zuidoost zelf het initiatief genomen voor het opstellen van richtlijnen en indicatoren voor de verantwoording, waarbij veel aandacht is voor de maatschappelijke meerwaarde van het platform. Dit kader biedt interessante aanknopingspunten voor stadsdeel en gemeente (centrale stad). Het zou interessant zijn om hier een vervolg aan te geven door in een intensievere samenwerking tussen gemeente en bewoners bij het buurtbudget passende richtlijnen voor verantwoording op te stellen.

SCHERP DE KADERS NA ELKE PILOT PER BUURT AAN OP BASIS VAN OPGEDANE INZICHTEN EN ERVARINGEN

In alle drie de stadsdelen was er op momenten verwarring door gebrek aan kaders. Tegelijkertijd was er ook een grote bereidheid om direct oplossingen te creëren. Dat leverde dan vertraging op, maar ook inzichten en ideeën voor de toekomst. Leren door te doen hoort bij een experiment. De dingen die moeilijk gaan of ‘niet kunnen’ zijn ook kansen om dingen te verbeteren voor de toekomst. Blijf dus ruimte maken om dingen uit te proberen en daarvan te leren, en zorg dat de goede oplossingen worden meegenomen in de volgende buurtbudgetrondes.

DEFINIEER DE ROL VAN TEAM DEMOCRATISERING

Het team Democratisering heeft een afzonderlijke agenda, terwijl de uitvoer plaatsvindt in de verschillende gemeentelijke domeinen. Binnen verschillende gemeentelijke domeinen was onduidelijk hoe ver de verantwoordelijkheid van het team Democratisering

reikt. Soms pakte dat voor bewoners goed uit, als de ambtenaar zich verantwoordelijk voelde om de verkozen projecten ook zelf te begeleiden. Het kwam ook voor dat de begeleiding van de uitvoer niet direct opgepakt werd, maar ook niet duidelijk belegd werd bij een andere partij of gemeentelijke afdeling. Het is belangrijk om hier goede afspraken over te maken om vertraging in de uitvoering te voorkomen.

3.2 VOER ACTIEVE REGIE IN DE BUURTBUDGETPILOT, VAN IDEE TOT EN MET UITVOERING BUURTINITIATIEF

AANBEVELING VOOR TEAMS DEMOCRATISERING IN DE STADSDELEN

Het stond de drie lokale teams Democratisering vrij om een eigen invulling te geven aan 'het vergroten van eigenaarschap en zeggenschap' en 'het betrekken van bewoners in de pilots' in hun stadsdeel. Zo werden bewoners in de Bloemenbuurt al vanaf de inrichting van het proces betrokken, waardoor ze direct eigenaarschap en zeggenschap binnen de pilot konden ervaren. In Zuidoost is gewerkt met het inzetten van buurtplatforms: Hart voor de K-buurt en Kerngroep G-buurt Amsterdam Zuidoost. Het toevoegen van deze nieuwe tussenlaag gaf elk buurtbudgetproject een eigen dynamiek, met nieuwe kansen en uitdagingen.

In de experimenten die ingezet zijn in de buurten Slotermeer Noordoost en De Kleine Wereld lag de inspanning van de ambtenaren met name op het zo laagdrempelig mogelijk maken van de pilot, om zoveel mogelijk bewoners te betrekken bij het indienen en kiezen van plannen.

In alle stadsdelen liggen kansen om bewoners meer eigenaarschap en zeggenschap te geven in de uitvoerfase van de plannen. Voor planindieners en bewoners is het realiseren van de projecten het belangrijkste aspect van de buurtbudgetten: voor sommigen is het van grote betekenis voor hun positie in de buurt. De manier waarop ze tot die resultaten komen is voor enkelen heel interessant, maar de meeste bewoners vinden dit minder belangrijk. Om met het buurtbudget echt bij te dragen aan het vergroten van eigenaarschap en zeggenschap, ligt de uitdaging voor ieder team Democratisering bij het betrekken en ondersteunen van bewoners gedurende het gehele traject, van start tot en met de uitvoer. Daarvoor is het nodig de regie te nemen over het hele traject, om de buurtbudgetten tot een succes voor en met de bewoners te maken.

> *"Ik houd de hele buurt op de hoogte van de vorderingen via Instagram. Als de tuin niet lukt, dan kan ik me niet meer in mijn straat vertonen en moet ik verhuizen."*
> - INITIATIEFNEMER BUURTBUDGET STADSDEEL NIEUW-WEST

We hebben hierbij de volgende praktische aanbevelingen:

BETREK AMBTENAREN VAN ANDERE AFDELINGEN EN OVERIGE RELEVANTE ORGANISATIES TIJDIG BIJ DE INVULLING EN REALISATIE VAN HET BUURTBUDGETTRAJECT

Gebiedsmakelaars en welzijnsorganisaties hebben veel kennis over de wijk en netwerken van bewoners die van pas komen bij de invulling van het buurtbudgettraject. Terugkijkend was het in een aantal gevallen verstandig geweest om de gebiedsteams en organisaties die in de buurt actief zijn, zoals Eigenwijks in Nieuw-West, eerder te betrekken bij de keuze voor de buurten, het model en de communicatie en samenwerking met bewoners. Ook in Zuidoost zagen we dat het gebiedsteam in een van de buurten niet goed aanhaakte bij het proces van de buurtbudgetten. Voor de uitvoer van het proces heeft dit tot gevolg dat partijen meer naast dan mét elkaar werken, en soms zelfs met elkaar concurreren in hun bijdrage voor de buurt.

In de uitvoerfase kwam de begeleiding van de projecten traag op gang omdat de gemeente onvoldoende voorbereid was. In Nieuw-West

moest het stadsdeel na de selectie nog nieuwe projectteamleden aannemen en gaven planindieners aan soms onvoldoende geïnformeerd te worden. Het moment dat plannen of voorstellen van bewoners worden getoetst op haalbaarheid is een goed moment om vooruit te kijken naar de juiste ambtelijke aansluiting voor ieder plan, of er raakvlakken met bestaande projecten binnen de gemeente zijn, en/of welke uitdagingen er eventueel bij komen kijken (vergunningen etc.). Door eerder vooruit te kijken, kan het stadsdeel zich proactief opstellen in de uitvoerfase en direct uit de startblokken gaan na de selectieprocedure.

> *"De haalbaarheidstoets moest onder hoge tijdsdruk gebeuren. Ik had niet de tijd om op een professionele manier naar de plannen te kijken. Ik zou graag uitzoeken of een plan al dan niet aansluit bij lopende plannen van het stadsdeel."*
> - AMBTENAAR STADSDEEL NIEUW-WEST

ZORG PER INITIATIEF VOOR HELDERE AFSPRAKEN OVER DE ROLVERDELING EN SAMENWERKING TUSSEN BEWONERS EN HET STADSDEEL;

We zagen dat binnen het buurtplatform Hart voor de K-buurt veel gesprekken zich richtten op de financiering en de rolverdeling tussen bewoners en stadsdeel. Het gebrek aan inzicht en/of afspraken over de samenwerking, zorgt voor vertraging en frustratie binnen het proces.

Na de bekendmaking van de initiatieven in Noord en Nieuw-West werd er contact gelegd met elke initiatiefnemer om de samenwerking te verkennen. Voor initiatiefnemers is het prettig als dit snel na de bekendmaking van de verdeling van de budgetten gebeurt. In Nieuw-West werkte de projectleider met een checklist om het project samen op te starten. Dat gaf inzicht in welke mate de planindieners zelf betrokken wilden zijn bij de uitvoer. Ook bracht het structuur aan in de soms nog niet ver uitgewerkte plannen.

Voor elk project is de rolverdeling tussen stadsdeel en initiatiefnemer anders en het is goed om dat helder te krijgen. Bewoners brengen vaak waardevolle kennis en ervaring in. Daarnaast is er meestal specifieke expertise (bijv. op gebied van ruimtelijke ordening en groen) vanuit het stadsdeel nodig om een plan van een bewoner goed uit te voeren. Dit betekent geenszins dat het uitgangspunt 'bewoners weten wat het beste is voor hun buurt' moet worden losgelaten, maar wel dat bewoners soms beter geïnformeerd en ondersteund kunnen worden.

ZET IN OP PASSENDE COMMUNICATIE MET BEWONERS, VOOR ALLE STAPPEN VAN HET PROCES

De inrichting van de communicatie tijdens het proces is cruciaal. De taal/talen, het gebruik van online en/of offline kanalen, en de frequentie van communicatie vormen de basis voor het activeren van en de samenwerking met een brede en diverse groep bewoners.

In gesprekken met ambtenaren in de drie stadsdelen kwamen eigenaarschap, zeggenschap en inclusiviteit steeds naar voren als de belangrijkste waarden voor het buurtbudget. Deze kernwaarden kwamen ook tot uiting in de communicatie gedurende de selectiefase in de buurten, zoals de keuze voor meertalige communicatie in Slotermeer Noordoost. In de fasen na de bekendmaking van de gekozen plannen, werd de communicatie vanuit het stadsdeel en tussen stadsdeel en bewoners minder zorgvuldig en minder frequent.

De communicatie in de uitvoerfase gaat over het bouwen aan een duurzame relatie met bewoners, die verder strekt dan de buurtbudgetprojecten. Daarom is het van groot belang om het contact met de bewoners ook na de bekendmaking van de projecten te onderhouden. Zo was een initiatiefnemer bijvoorbeeld verrast toen de dialoog na een activiteit werd 'afgerond', omdat de communicatiemedewerker inmiddels op een ander project zit.

" We organiseren [eind februari] een afterparty voor bewoners na de bekendmaking van de gekozen projecten [in november]."
- BETROKKEN AMBTENAAR STADSDEEL NIEUW-WEST

UITGANGSPUNTEN VOOR HET CONTACT MET BEWONERS:

- Geef alle communicatie-uitingen vorm vanuit de centrale waarden en de behoeften van bewoners. Bijvoorbeeld: als inclusiviteit een kernwaarde is, kies de locatie en tijd van de berichten en de contactmomenten dan zo, dat zo veel mogelijk mensen mee kunnen doen.
- Wees zo vroeg mogelijk duidelijk over de (on)mogelijkheden bij de uitvoer van de projecten om frustratie te voorkomen. Weten wat er niet kan qua financiering geeft bewoners ook grip.
- Zorg voor continuïteit, indien nodig ook na de activiteiten. De meeste bewoners denken in relaties, niet in projecten. Zorg dat er ook opvolging is voor bewoners wiens plan niet geselecteerd is.
- Bedenk goed wat van bewoners wordt gevraagd en welke verwachtingen dit wekt. Als er gevraagd wordt om op drie alternatieven te stemmen, dan verwachten mensen dat het alternatief met de meeste stemmen het wordt. Als de favoriet het niet wordt, kan dit leiden tot teleurstelling en kritiek.
- Stem de communicatie af op de behoeften in betrokkenheid. Sommigen willen graag meedenken, anderen waarderen het als ze op de hoogte gehouden worden.
- Wees zorgvuldig in de woordkeuze. Woorden kunnen enthousiasmeren, maar ook verwachtingen scheppen. Bijvoorbeeld 'winnaars' impliceert 'verliezers'. 'Planindieners' impliceert dat betrokkenheid bij de realisatie overbodig is.
- Ga na of bewoners in andere buurten of wijken ook geïnformeerd willen of moeten worden. Initiatieven rondom publieke functies in de wijk, zoals een winkelcentrum of plein, zijn ook door Amsterdammers uit andere buurten en wijken in gebruik.

G-BUURT ZUIDOOST
AUTOTRON

HI RADIO
SHUTDOWN
1104
#LetsStopTheViolence
YOUNG ELLENS | 73 (GUEST PERFORMANCE) AND MORE
14:00 - 22:00 ● ZATERDAG 7 SEPT ● PLEIN BONTEKRAAI
1104
Hart voor de K-buurt

3.3 INVESTEER IN HET OPBOUWEN VAN EEN DUURZAAM LEREND NETWERK VAN BEWONERS EN AMBTENAREN
AANBEVELING VOOR ALLE BETROKKENEN

In opdracht van de gemeente heeft AMJS onderzoek gedaan naar het proces van 'samen leren hoe je de stad kan maken'. Het gezamenlijk leren blijkt in deze buurtbudgetpilots moeilijk tot stand te komen. Daar is een aantal redenen voor aan te wijzen.

De belangen van ambtenaren en bewoners in de buurtbudgetten bleken wezenlijk van elkaar te verschillen. Ambtenaren zijn met name geïnteresseerd in nieuwe vormen van democratische ervaringen. Buurtbewoners zien de buurtbudgetten als een kans om de leefbaarheid van hun wijk te vergroten. Een ambtenaar wil leren hoe je zo veel mogelijk mensen betrekt bij het maken van (deel)keuzes, een buurtbewoner wil leren waar je rekening mee moet houden als je bijvoorbeeld ergens een bloembak wilt plaatsen. Dat maakt een gezamenlijke reflectie waar beide partijen iets nuttigs van opsteken moeilijk.

Het opbouwen van relaties waarin bewoners en ambtenaren van elkaar leren wordt ook bemoeilijkt door de tijdelijkheid van de buurtbudgetpilots. Buurtbudgetten zijn in deze vorm eenmalige impulsen en geen duurzame financiering. Een groot aantal plannen is gericht op realisatie van een object in de fysieke omgeving, zoals een stadstuin, fontein of nieuw meubilair. De projecten vragen om een traject van eenmalige uitvoering, dat slechts in beperkte mate uitnodigt tot het opbouwen van een duurzame samenwerking met ambtenaren.

Daarnaast zijn de ambtenaren die de experimenten begeleiden slechts op projectbasis toegewezen, en veelal op freelancebasis werkzaam bij de gemeente. Dit belemmert de inbedding van kennis, netwerk en ervaring binnen de stadsdeelorganisatie en de continuïteit in de relatie tussen ambtenaren en bewoners.

Tegelijkertijd zien we dat daar waar het buurtbudget wordt verdeeld via een buurtplatform er aan de kant van bewoners wel behoefte is om te leren. Maar in de situatie in de K-buurt ontbreekt het dan weer aan verbinding met de relevante ambtenaren, waardoor de lerende omgeving niet gecreëerd kan worden.

WE HEBBEN DE VOLGENDE PRAKTISCHE AANBEVELINGEN:

MAAK TIJD EN RUIMTE BESCHIKBAAR OM MET EN VAN ELKAAR TE LEREN

Leren is de basis van een pilot. Om de buurtbudget processen steeds te verbeteren, en tot democratische vernieuwing te komen, is een lerend netwerk noodzakelijk. Wellicht niet met alleen bijeenkomsten tussen bewoners en ambtenaren (zoals in dit traject), maar ook door meer gesprekken tussen ambtenaren onderling, en/of juist tussen bewoners onderling. Zorg dat relevante ambtenaren op alle betrokken afdelingen tijd in hun taakstelling en werkzaamheden toegewezen krijgen om een actieve bijdrage te leveren, niet alleen in de praktische uitvoering, maar juist ook in het leerproces.

NEEM HET OPBOUWEN VAN VERTROUWEN EN SAMENWERKING OP ALS UITGANGSPUNT BIJ NIEUWE EXPERIMENTEN MET BUURTBUDGETTEN

De relatie tussen bewoner en gemeente is niet voor alle bewoners hetzelfde. Waar sommigen zich gezien en gehoord voelen, hebben anderen weinig vertrouwen en/of contact met hun stadsdeel. De buurtbudgetpilot zet in op interactie en een relatie tussen bewoners en ambtenaren, én tussen bewoners en/of buurtorganisaties onderling. Aangezien hier ook geld mee gemoeid is, is de manier waarop deze communicatie en samenwerking plaatsvindt van grote

invloed op het vertrouwen en de relaties binnen het stadsdeel. Wantrouwen ten opzichte van overheid ('wordt het geld voor de buurtbudgetten wel degelijk aan de door ons gekozen projecten uitgegeven?') of onder bewoners onderling ('steekt hij/zij het geld niet in eigen zak?') kan vergroot worden bij onvolledige communicatie of onvoldoende ruimte voor dialoog.

En de keuze voor een wedstrijdelement binnen het traject kan leiden tot spanningen tussen bewoners omdat deelnemers zich wel/niet erkend en/of gesteund voelen in de wijk. Ook kan het competitie-element het vertrouwen in en de afstand tot de gemeente juist vergroten, omdat het traject wordt voortgezet met de 'winnaars' en er onvoldoende aandacht is voor nazorg voor de 'verliezers' wiens plan niet gekozen is. Ook kunnen binnen dit model kansen voor samenwerking met andere initiatiefnemers of bestaande organisaties gemist worden ('waarom wordt er eenmalig geld gegeven aan nieuwe initiatieven, terwijl bestaande projecten die extra financiële ondersteuning goed zouden kunnen gebruiken?'). Om de buurtbudgetten op de korte en lange termijn te laten werken voor de buurt, is het inzetten op vertrouwen en samenwerking cruciaal.

> *" We doen al die tijd al opbouwwerk, en nu komt er een ander team een financiële impuls aan nieuwe projecten geven."*
> - MEDEWERKER EIGENWIJKS

DEEL HET EIGENAARSCHAP IN HET VORMGEVEN VAN HET PROCES VAN DE BUURTBUDGETPILOTS MET BEWONERS

Eigenaarschap is een belangrijke pijler in de Democratiserings-agenda van B&W, maar binnen de buurtbudgetpilots bleef het in sommige buurten beperkt tot het vergroten van het zeggenschap. Zo zijn de bewoners in Nieuw-West niet betrokken geweest bij het inrichten van het proces: er kon een plan ingediend en/of gestemd worden op plannen van anderen, maar men had geen invloed op de wijze waarop de pilot zelf is ingericht. Ook in de experimenten waar een bewonersplatform verantwoordelijk is voor de budgetverdeling zoals in Zuidoost, blijft het noodzakelijk om de buurtbewoners betrokken te houden bij het vormgeven van het proces zodat het eigenaarschap niet bij een klein aantal individuen ligt. Met name bewoners die minder direct samenwerken met een bewonersplatform kunnen afstand ervaren om te participeren.

In De Bloemenbuurt daarentegen werd een groep bewoners betrokken om het proces van verdeling van de buurtbudgetten zelf uit te werken. Dit vergroot het gevoel van eigenaarschap. Bewoners ervaren meer vertrouwen en zijn meer bereid om te investeren in het samen leren met de gemeente (en het democratiseringsproces).

Het werkt goed om te spreken met bewoners die geïnteresseerd zijn in democratische vernieuwing. Sommige bewoners willen een bloembak in hun buurt, anderen zijn op zoek om bij te dragen aan innovatie (zoals veel van de bewoners van platform Hart voor de K-buurt). Inspelen op deze diversiteit aan deelname is cruciaal. Door diverse partijen met elkaar in gesprek te brengen ontstaan vruchtbare inzichten. De draaiboeken van de bijeenkomsten uit dit traject worden gedeeld met de gemeente en kunnen gebruikt worden in andere buurten.

PROBEER MEER DELIBERATIEVE INSTRUMENTEN UIT, DIE PASSEN BIJ EEN PARTICIPATIEVE DEMOCRATIE

In het Bloemenkwartier in Noord zijn bewoners betrokken om het toewijzen van buurtbudgetten vorm te geven. Bewoners zijn in de gelegenheid gesteld om op basis van goede gesprekken en argumenten keuzes te maken. Dit maakte dat ze zich verdiepten in de materie en anders gingen nadenken over hun initiële voorkeur. In de opzet van het buurtbudget in Nieuw-West lijkt weinig aandacht voor (methoden voor faciliteren van het) deliberatieve processen.

Mogelijk zijn door het gebrek aan een duidelijk doel en heldere onderzoeksvragen in alle buurten kansen om te experimenteren onbenut gebleven. In het bijzonder noemen wij de mogelijkheid om de buurtbudgetpilots te verbinden aan het transparant maken van de reguliere begroting van de stadsdelen en het bieden van inzicht en inspraak in de reguliere begroting (zie voor meer informatie hierover ook het verslag van het programma dat we hierover op 27 januari organiseerden in Pakhuis de Zwijger). Dit zijn kansen die in volgende experimenten meegenomen kunnen worden.

Toen tijdens het buurtfestival in De Kleine Wereld het beschikbare buurtbudget werd verdeeld over de thema's, bleek in de gespreksrondes dat informatie van aanwezige ambtenaren en bewoners over al bestaande geldstromen bepalend was voor de keuze van bewoners om een deel van het budget aan armoedebestrijding te besteden. Wanneer deze informatie niet gedeeld was, had de keuze anders uit kunnen vallen. Dit laat zien dat het inzichtelijk maken van de reguliere begroting van belang is om gefundeerde keuzes te maken.

4. CONCLUSIE

De verschillende keuzes en modellen in de drie stadsdelen laten zien dat het van belang is om samen met bewoners belangrijke kaders en afspraken te maken rondom de doelstellingen, rolverdeling, samenwerking, financiering en communicatie van de buurtbudgetten. Maar ook in zo'n stadsbreed kader moet ruimte blijven bestaan voor lokaal maatwerk in de verschillende stadsdelen, omdat de behoeften van bewoners in iedere buurt verschillen.

Hieronder zijn de drie modellen die in Nieuw-West, Zuidoost en Noord gebruikt zijn vormgegeven als drie mogelijke routes voor de buurtbudgetten. Ieder model zet andere doelstellingen centraal, wat leidt tot andere processen, een andere manier van samenwerken tussen bewoners en stadsdeel en andere uitkomsten en valkuilen. Voor de stadsdelen die aan de slag gaan met het buurtbudget is het belangrijk om een bewuste keuze te maken voor een model dat aansluit bij de lokale context en behoeften, omdat dit zeer bepalend is voor de opbrengst.

PILOTS BUURTBUDGETTEN 2019

AMSTERDAMMERS, MAAK JE STAD!

	ROUTE 1	ROUTE 2	ROUTE 3
DOEL	ZEGGENSCHAP BEWONERS VERGROTEN	ZEGGENSCHAP + EIGENAARSCHAP BEWONERS VERGROTEN	EIGENAARSCHAP BEWONERS VERGROTEN
PROCES	BEWONER ROEPT, OVERHEID VOERT (VAAK) UIT	CO-CREATIE	ZELFORGANISERENDE BEWONERS
UITKOMST	DEMOCRATISCHE ERVARING	RELATIE BUURT + STADSDEEL VERSTERKEN	SYSTEEMVERANDERING
VALKUILEN	PROJECTEN-CARROUSEL COMPETITIEWERKING	CONTINUÏTEIT TEAM STADSDEEL IS CRUCIAAL	BOTSINGEN MET SYSTEEM HOE AANHAKEN BIJ STADSDEEL?

BIJEENKOMST PAKHUIS DE ZWIJGER

AMSTERDAMMERS,

MAAK JE STAD!

BIJLAGE 1

REFLECTIES

In deze bijlage reflecteren we op de AMJS-methodiek ten opzichte van de buurtbudgetten-pilots. En daarnaast gaan we in op welke impact COVID-19 heeft op het buurtbudget.

EEN TERUGBLIK OP DE AMJS-METHODIEK

De bijeenkomsten binnen dit onderzoek waren een initiatief om ambtenaren en initiatiefnemers bij elkaar te brengen om samen

te leren. Ook in AMJS #1 was dit een belangrijk doel, en daar is vanaf de start duidelijk over gecommuniceerd. De deelname aan de sessies was een voorwaarde voor de financiële vergoeding van de initiatieven.

De buurtbudgetten hebben een ander karakter. Een aantal ambtenaren van buiten het team Democratisering moest in hun vrije tijd deelnemen aan bijeenkomsten, waardoor het veel lastiger was om alle betrokkenen samen te brengen. Daarnaast is er naar planindieners ook niet altijd duidelijk gecommuniceerd dat dit onderzoek onderdeel is van de buurtbudgetpilot.

We zien ook verschillen in het type deelnemer tussen AMJS #1 en de buurtbudgetten. Zoals eerder aangegeven: sommige bewoners willen simpelweg een bloembak in hun buurt, anderen zijn echt op zoek om bij te dragen aan innovatie. In AMJS #1 hadden we te maken met maatschappelijke vernieuwers met vaak eigen innoverende sociale ondernemingen. Binnen de buurtbudgetten zagen we een variëteit voorbij komen van planindieners die verder niets met de uitvoer te maken willen hebben, tot buurtplatforms die actief werken aan nieuwe vormen van democratie. Inspelen op deze diversiteit aan deelname is cruciaal.

In het proces van AMJS #1 hebben we actief werk gemaakt van het koppelen van ambtenaren binnen het gemeentelijk apparaat aan de initiatieven om wederzijds te leren. Dit was niet altijd even makkelijk, maar heeft geleid tot een groeiend lerend netwerk. De buurtgerichte aanpak van de buurtbudgettenpilot geeft de kans hier sneller op te kunnen acteren, omdat de ambtenaren en initiatiefnemers meer buurtgebonden zijn. Maar dan moeten er, naast team Democratisering, wel meer vakinhoudelijke ambtenaren eerder in het proces betrokken worden. Het betrekken van externe organisaties voor het trekken van een leerproces rond de buurtbudgetten kan helpen omdat er zo een gedeeld speelveld gecreëerd kan worden, waar ambtenaar en initiatiefnemer op een gelijkwaardige manier van elkaar kunnen leren.

DE IMPACT VAN COVID-19 OP HET BUURTBUDGET

De actuele situatie van COVID-19 heeft invloed op alles in ons dagelijks leven, zo ook op de processen van de buurtbudgetten. Een aantal handreikingen om hierop in te spelen:

Positioneer buurtbudgetten rondom thema's die direct gerelateerd zijn aan (de gevolgen van) COVID-19. Door de thema's van de buurtbudgetten de komende jaren aan te laten sluiten bij uitdagingen die het gevolg zijn van of vergroot worden door de crisis, ontstaat de kans om buurtbewoners meer zeggenschap en grip te geven over hun eigen leven en leefomgeving. Thema's kunnen zijn: aanpak van eenzaamheid, sociale zorg in de wijk of bestrijding van armoede.

Contact blijft cruciaal voor een succesvolle uitvoering van buurtbudgetten. In Nieuw-West en Noord is een breed scala aan communicatiemiddelen ingezet, die groepen buurtbewoners goed hebben bereikt. Blijf een combinatie van online en offline communicatiemiddelen inzetten, om te voorkomen dat groepen in de buurt geen toegang tot specifieke communicatiemiddelen hebben.

Betrek bestaande bestaande netwerken in de buurt, en maak gebruik van het netwerk van bijvoorbeeld gebiedsmakelaars, opbouwwerkers en jongerenwerkers. Richt de communicatie zo in dat bijeenkomsten in kleine groepen plaats kunnen vinden, op locaties waar buurtbewoners vaak komen (bijv. op het plein in het winkelcentrum of naast de supermarkt, in/naast de apotheek).

AMSTERDAMMERS,

MAAK JE STAD!

BIJLAGE 2

VERSLAGEN SESSIES PAKHUIS DE ZWIJGER

Naast de leersessies in de verschillende stadsdelen vonden er ook inspiratiesessies plaats in Pakhuis de Zwijger. In deze sessies stonden stadsbrede thema's en uitdagingen centraal, en wisselden experts én betrokkenen uit de verschillende stadsdelen waar met buurtbudgetten geëxperimenteerd wordt en/of gaat worden kennis en ervaringen uit. In deze bijlage delen we korte verslagen van deze inspiratiesessies.

MAAK JE STAD #1: BUURTBUDGETTEN | 17 OKTOBER 2019

Kick-off en stadsbrede uitwisseling tussen voormalige en huidige buurtbudgetexperimenten.

We startten als projectteam met het avondvullende programma 'buurtbudgetten', waarin de verschillende betrokkenen bij de eerste pilots met buurtbudgetten over hun ervaringen tot nu toe vertelden. Samen gingen we in gesprek over de verschillende processen, keuzes, kansen en uitdagingen, en keken we vooruit naar de activiteiten voor de komende maanden.

PROGRAMMA 'BUURTBUDGETTEN' IN PAKHUIS DE ZWIJGER
FOTO: PETER BOTH / CC BY

> Aanwezige betrokkenen buurtbudgetpilots: vertegenwoordigers van Hart voor de K-buurt, Kerngroep Democratisering G-buurt, projectteams Democratisering Nieuw-West, Noord en Zuidoost, projectteam West Begroot, Stichting WOON!, het kernteam Democratisering (centrale stad) en Dagelijks Bestuursleden uit de stadsdelen Zuid, Oost, West en Noord.

> Bijvangst sessie: de ervaringen in de Indische Buurt van voormalig stadsdeelwethouder Jeroen van Spijk en buurt-initiatiefnemer Firoez Azarhoosh laten zien hoe lessen uit het verleden als inspiratie kunnen dienen voor een mogelijke doorontwikkeling van de buurtbudgetten. Het ging daarbij specifiek over de stappen van zeggenschap naar eigenaarschap en van buurtbudget naar participatief begroten en budgetmonitoring.

MAAK JE STAD #2: OPEN OVER GELD | 27 JANUARI 2020

Op zoek naar tools voor meer transparante en inzichtelijke publieke geldstromen voor meer zeggenschap en eigenaarschap van bewoners.

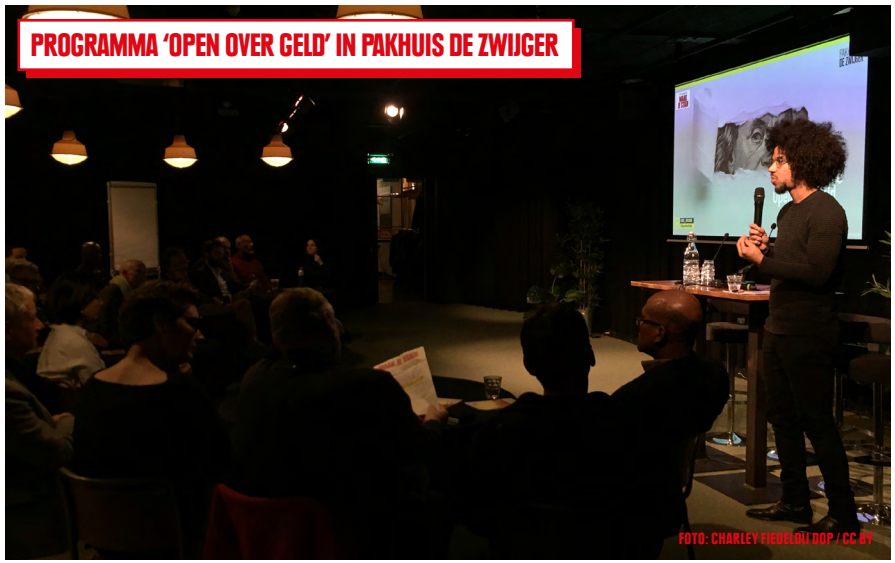
PROGRAMMA 'OPEN OVER GELD' IN PAKHUIS DE ZWIJGER
FOTO: CHARLEY FIEDELDIJ DOP / CC BY

Tijdens de werksessie 'Open over Geld' gingen experts en verschillende betrokkenen van de buurtbudgetpilots met elkaar in gesprek over het belang van en manieren voor meer transparante en inzichtelijke publieke geldstromen. Zo introduceerde Jaap-Koen

Bijma (CTO Amsterdam) de tool ‘Open Poen’ (transparant maken van de uitgaven van publiek geld), vertelden Marije van den Berg en Pieter Buisman over Geldstromen door de Wijk (inzichtelijk maken van lopende geldstromen in een wijk) en lichtte Fenneke van der Deijl de Buurttender-methode toe (een beslis-tool over de besteding van publiek geld). Tijdens de avond vonden deelnemers elkaar in de observatie dat transparantie en inzicht in de bestaande geldstromen een voorwaarde zijn voor een goed gesprek en daarmee voor een doordachte en geïnformeerde keuze. De transitie naar een samenleving waarin bewoners meer zeggenschap en eigenaarschap hebben over hun omgeving, wordt volgens de deelnemers dus bepaald door de kwaliteit van de beschikbare informatie, het inzicht in deze informatie, en de facilitatie van een goed gesprek.

Kijk hier de sessie terug.

> Aanwezige betrokkenen buurtbudgetpilots: vertegenwoordigers van Hart voor de K-buurt, Kerngroep Democratisering G-buurt, projectteam Democratisering Nieuw-West, projectteam West Begroot, Stichting WOON! en uit het projectteam buurtbudgetten Stadsdeel Oost.

> Bijvangst sessie: spreker Jaap-Koen Bijma heeft n.a.v. deze sessie afspraken gehad met de initiatiefnemers van Hart voor de K-buurt en de G-buurt, en gaat Open Poen toepassen bij een van de initiatieven in Slotermeer Noordoost en in Noord.

> Voorbeeld uit buurtbudgetpilot: in stadsdeel Noord zag het AMJS-team hoe inzicht in de huidige geldstromen bepalend kan zijn voor het verloop van het kiesproces. Tijdens het buurtfestival in De Kleine Wereld (op 18 januari) werd het beschikbare buurtbudget definitief verdeeld over de projecten. Dat gebeurde aan de hand van gesprekken tussen bewoners en ambtenaren uit het stadsdeel. Waar sommige bewoners geen of minder inzicht hadden in de bestaande geldstromen van sommige ingediende projecten, wisten ambtenaren uit het stadsdeel daar meer duidelijkheid over te geven (zoals lopende subsidies voor welzijnsorganisaties, of kortingsregelingen voor kunst en cultuur d.m.v. De Stadspas). Deze informatie en het gesprek hierover beïnvloedde de keuze van verschillende bewoners voor de initiatieven.

MAAK JE STAD #3: TOWARDS A DEMOCRATIC ECONOMY | 3 MAART 2020

Organiseer het buurtbudget volgens het principe van samenwerking om tot een duurzame vorm van democratische vernieuwing te komen.

PROGRAMMA ‘TOWARDS A DEMOCRATIC ECONOMY’ IN PAKHUIS DE ZWIJGER

FOTO: PETER BOTH / CC BY

Met het gedachtegoed van twee befaamde internationale sprekers, Michel Bauwens (Peer to Peer Foundation) en Christian Felber (Towards a Common Good Economy) werd tijdens deze sessie de beoogde doelstelling van de buurtbudgetten ter discussie gesteld. Als we de buurtbudgetten inzetten als een middel voor het gemeenschappelijk welzijn (in de woorden van Felber: common good) van de buurt, en de buurt hierover laten besluiten en/of

beschikken (Bauwens: commoning), dan moet dit plaatsvinden door middel van democratisch overleg en samenwerking omdat dat leidt tot duurzame motivatie en vertrouwen, en niet de vorm aannemen van een competitie met 'winnaars' en 'verliezers' omdat dat leidt tot concurrentie en wantrouwen. Daarnaast deelden sprekers Heidi Leenaarts (United Economy) en Charlot Schans (Stadmakersfonds) manieren waarop de gecreëerde relaties én waarde van een buurtbudget op een meer duurzame manier ingericht kunnen worden.

Kijk hier de sessie terug.

> Aanwezige betrokkenen buurtbudgetpilots: vertegenwoordiger projectteam Democratisering Nieuw-West, projectteam West Begroot, Stichting WOON!, Dagelijks Bestuursleden uit stadsdelen Zuid en Centrum, het kernteam Democratisering (centrale stad), en wethouder Rutger Groot Wassink. Daarnaast vertegenwoordigers van De 99 van Amsterdam en Burgerbegrotingen.eu.

> Bijvangst sessie: het projectteam Democratisering uit Zuidoost heeft om een vervolggesprek met Heidi Leenaarts (United Economy) gevraagd.

> Voorbeeld uit buurtbudgetpilot: het AMJS-team herkent een element van competitie terug in bijvoorbeeld het model zoals gekozen in Nieuw-West. Door de keuze voor een (online) platform waar bewoners kunnen stemmen op hun favoriete plannen, te spreken van 'winnende' plannen, en een gelimiteerde capaciteit voor nazorg onder afgevallen initiatiefnemers rijst de vraag of de verworven betrokkenheid van de buurt voldoende duurzaam gemaakt kan worden.

MAAK JE STAD #4: BUURTBUDGETTEN, LUST OF LAST? | 9 JUNI 2020

Wat leert de eerste editie buurtbudget pilots ons voor de volgende stap naar meer eigenaarschap, zeggenschap en co-creatie in de stad?

In het eerste deel van deze sessie deelde het Maak je Stad! team de resultaten van het onderzoek naar de eerste ronde buurtbudgetten in Nieuw-West, Zuidoost en Noord. Hieruit blijkt o.a. dat zowel bewoners als ambtenaren met heel veel enthousiasme aan de pilots zijn begonnen, maar dat het proces ook veel frustratie heeft opgeleverd: belangrijke kaders rondom doelstellingen, rolverdeling, samenwerking, financiering en communicatie ontbraken. Aan de hand van verhalen van actieve bewoners, lokale projectleiders democratisering en stadsdeelbestuurders worden deze thema's geïllustreerd en besproken. Er werd een oproep gedaan voor duurzame samenwerking tussen bewoners en ambtenaren, niet te vroeg afrekenen op resultaten, en het gezamenlijk creëren van heldere doelstellingen en kaders.

In het tweede deel van de uitzending keken wethouder Rutger Groot Wassink, Jacqueline van Loon (directeur !Woon) en de Dagelijks Bestuursleden uit Zuidoost, Nieuw-West en Noord vooruit op het vervolg van de buurtbudgetten. Welke lessen nemen we mee, en hoe willen we met de buurtbudgetten bijdragen aan duurzame democratische vernieuwing in de stad? Rutger Groot Wassink gaf aan dat het stadsbestuur de pilots juist gestart heeft om te leren en daarbij bewust niet teveel kaders heeft geboden: “Ik heb mensen niet bewust frustratie willen geven, maar het is wel fijn dat we nu zien waar we tegen aanlopen als gemeentelijke organisatie.”

De inzichten uit het onderzoek en leerprogramma Amsterdammers, Maak je stad! worden door de gemeente meegenomen in het opstellen van een stedelijk kader eind 2020.

Kijk hier de sessie terug.

> Aanwezige betrokkenen buurtbudgetpilots: (actieve) bewoners uit de drie stadsdelen, vertegenwoordigers van de projectteams Democratisering in Nieuw-West en Noord, Stichting WOON!, dagelijks Bestuursleden uit stadsdelen Nieuw-West, Zuidoost en Noord, het kernteam Democratisering (centrale stad), en wethouder Rutger Groot Wassink.

> Bijvangst sessie: Bewonersplatform Hart voor de Kbuurt uit Zuidoost heeft een oproep gedaan voor een nieuw buurtrecht, het buurtplatform-recht, en daarmee voor meer zelforganisatie van onderop, met een participerende overheid (ipv participerende bewoners) die ondersteunt met budget en netwerk.

> Voorbeelden uit buurtbudgetpilots: Zowel Jacqueline van Loon als Rutger Groot Wassink pleiten tijdens de bijeenkomst voor meer eigenaarschap en zeggenschap bij verschillende groepen bewoners over het proces van het buurtbudget: dus niet alleen over de inhoudelijke budget, maar zeker ook over de manier waarop het buurtbudgetproces is ingericht. Dit is ook een van de aanbevelingen uit de rapportage van AMJS.

AMSTERDAMMERS,

MAAK JE STAD!

BIJLAGE 3

AAN DE SLAG – DRAAIBOEKEN VOOR LEERSESSIES ROND SAMENWERKING IN DE BUURT

Als onderdeel van het programma Amsterdammers, Maak je Stad! kwamen ambtenaren en bewoners samen in lokale leersessies. Hier leerden deelnemers met elkaar over de uitvoering van projecten binnen de pilots met buurtbudgetten in Amsterdam-Noord, Nieuw-West en Zuidoost. De sessies droegen bij aan het uitwisselen van ervaringen, het leggen van contacten en het opbouwen van relaties die verder kunnen strekken dan de lengte van de huidige projecten. Tegelijkertijd leverden ze inzichten op over de dynamiek, uitdagingen en kansen in (nieuwe vormen van) samenwerking tussen bewoners en ambtenaren.

In deze bijlage beschrijven we eerst de algemene aanpak van de binnen AMJS georganiseerde leersessies, en daarna de draaiboeken van drie individuele sessies.

DEEL 1: ALGEMENE AANPAK

De sessie van AMJS zijn georganiseerd tijdens de uitvoeringsfase van de buurtbudget-initiatieven. Zowel de projecten als de uitvoering stonden centraal tijdens de sessies, om als concrete, herkenbare voorbeelden te dienen voor het leren in de praktijk. Afhankelijk van de sessie waren ambtenaren en/of bewoners de belangrijkste deelnemers, aanwezig in wisselende samenstelling.

De gekozen werkvormen zijn bedoeld om ruimte te geven aan de expertise van de deelnemers en de verschillende ervaringen die zij met de buurtprojecten hebben. Deelnemers bespreken gezamenlijk de ontwikkeling en voortgang van de projecten, en ontdekken zo hoe ze elkaars activiteiten kunnen versterken of hoe ze kunnen samenwerken.

De leersessies dienen daarmee twee doelen. Ten eerste om de samenwerking tussen bewoners en ambtenaren rondom buurtprojecten te versterken en te verbeteren. Dit moet leiden tot een succesvolle uitvoering van de projecten en het opbouwen van blijvende onderlinge relaties. Ten tweede om inzicht te krijgen in terugkerende thema's en bijbehorende leervragen van deelnemers. De sessies zijn daarmee een manier om onderzoek te doen én de samenwerkingsprocessen in de praktijk te evalueren.

DE AANPAK

Binnen AMJS zijn alle sessies georganiseerd op basis van de vragen die op dat moment actueel waren voor de betrokkenen. De inhoud van de gesprekken verschilde, maar de volgende drie aspecten kwamen in elke sessie terug. Deze aspecten vormen de kern van de aanpak.

Zorgvuldige selectie van deelnemers

De uitdaging is om tot zinvolle gesprekken te komen, waardevol voor alle deelnemers. Een zorgvuldige samenstelling van de gesprekstafels is hierbij cruciaal, waarbij deelnemers elkaar goed aanvullen in hun verschillende achtergrond, kennis en netwerken. Daarom is het belangrijk om voor de bijeenkomst voldoende tijd en aandacht te besteden aan het selecteren, uitnodigen en motiveren van de deelnemers. Het doel en de noodzaak moeten daarbij goed duidelijk zijn.

Gesprekken om van elkaar te leren

Een ambtenaar krijgt bijvoorbeeld inzicht in de redenen van de keuze van een bewoner voor een bepaald scenario. Een bewoner krijgt inzicht in werkprocessen van het beheer in de publieke ruimte. Het expliciteren van de context en regels, waarbinnen deelnemers werken in hun project, stimuleert wederzijds inzicht en begrip. Het draagt bij aan het opbouwen van een wederkerige relatie en maakt het mogelijk om duidelijke, redelijke afspraken in werkzaamheden te maken.

Zo krijgt een ambtenaar bijvoorbeeld inzicht in waarom een bewoner een bepaald scenario verkiest, en een bewoner krijgt inzicht in wat er komt kijken bij werken in en aan de publieke ruimte. Door te helpen de context en regels waarbinnen deelnemers werken expliciet te maken, leveren gesprekken uitwisseling van kennis en begrip op. Dat draagt eraan bij een relatie op te kunnen bouwen en duidelijke en redelijke afspraken voor de volgende stap(pen) in het proces te kunnen maken.

Opgedane inzichten bepalen de invulling van het vervolg
De gespreksleider besteedt tijdens de sessies aandacht aan de behoeften van de deelnemers. Waar lopen ze tegenaan? Waarom is dat een uitdaging voor hen? Wat willen ze leren of anders doen? Dit levert, naast praktische inzichten rond de uitvoering van de specifieke projecten, bredere, meer algemene inzichten op die in vervolgsessies geadresseerd kunnen worden. Deze aanpak biedt ruimte om doorlopend en gezamenlijk te bepalen welke onderwerpen besproken

Door de deelnemersgroep zorgvuldig samen te stellen, in projectgerichte gesprekken van elkaar te leren en de volgende sessies in te richten op basis van door deelnemers zelf geformuleerde overkoepelende thema's is het mogelijk om in te spelen op actuele vragen en behoeften. Tegelijkertijd draagt de aanpak op deze manieren bij aan de verduurzaming van onderlinge relaties en samenwerking.

DEEL 2: DRAAIBOEKEN

De draaiboeken zijn bedoeld als hulpmiddel voor ambtenaren/ projectleiders die gesprekken over de uitvoering van en samenwerking in buurtprojecten willen organiseren.

Er zijn drie draaiboeken voor sessies voor verschillende groepen en met verschillende doelen:

- **Een sessie voor ambtenaren** om de ondersteuning van initiatieven vanuit de gemeente te kunnen organiseren;
- **Een sessie voor bewoners** om gezamenlijke inspanningen richting te geven en te leren hoe je welke resultaten toont;
- **Een sessie voor bewoners en ambtenaren** om onderlinge uitwisseling, samenwerking en relaties op te bouwen en/of te versterken.

De draaiboeken zijn geformuleerd in de context van de buurtbudgetpilots en dus inhoudelijk aan te passen of direct te gebruiken in zowel online als offline vorm. De sessies kunnen naar eigen inzicht in een logische volgorde worden geplaatst of los worden gebruikt.

Elk draaiboek bestaat uit:
- de doelgroep;
- het doel;
- wat er nodig is aan voorbereiding;
- het tijdschema in blokken;
- de verschillende werkvormen en hoe de onderdelen gefaciliteerd kunnen worden.

1. LEERSESSIE VOOR AMBTENAREN

Deelnemers (doelgroep)
Vier tot acht afgevaardigden van alle afdelingen binnen de gemeente die mogelijk bij de uitvoering en beslissingen rondom de buurtprojecten betrokken zullen worden.

Doel
Het doel van deze sessie is om ondersteuning vanuit de gemeente bij de uitvoering van de buurtprojecten te organiseren. Centraal hierbij

staat de samenwerking tussen ambtenaren en buurtbewoners om tot een succesvolle projectrealisatie te komen. Naast specifieke lessen helpt deze sessie ook algemene lessen voor andere projecten of buurten te trekken.

Voorbereiding
De stappen om van plan tot resultaat te komen voor de verschillende initiatieven zijn vooraf in kaart gebracht en worden getoond op het scherm tijdens de sessie. Het helpt als diverse initiatieven die stappen dus al (al dan niet gezamenlijk) hebben uitgewerkt. Ook is er al een inventarisatie van het uitvoerende werk gemaakt door – in dit geval – team Democratisering.

Tijdschema programma

5 min	A	Inleiding + toelichting op programma
15 min	B	Check-in
10 min	C	Vaststellen van regie (aan de hand van proces)
20 min	D	Inventarisatie van expertise
10 min		Pauze
30 min	E	Communicatie en samenwerking
20 min	F	Inzichten (voor betreffende stadsdeel en ander stadsdelen)
5 min	G	Afsluiting

A) Inleiding
Een van de facilitatoren geeft een inleidende presentatie met slides. In deze presentatie wordt uitgelegd wat het doel is, wie wij zijn, wat het doel is van deze workshop en wat er praktisch gaat gebeuren. De gespreksleider deelt ook een link naar een online ‘werkmuur’.

B) Check-in, bijvoorbeeld met ‘one word’
Instructie: Vraag aan de deelnemers om hun gevoel ten aanzien van het huidige proces in één woord op te schrijven. Deelnemers hebben één à twee minuten de tijd om na te denken. Als deelnemers klaar zijn, worden alle post-its gegroepeerd op een gezamenlijk (online) bord. We vragen deelnemers om een korte toelichting te geven op hun woord.

Deze oefening geeft ruimte aan aanwezige gevoelens, en nodigt uit tot betrokkenheid.

C) Vaststellen van de regie
Een tijdlijn van de projecten en hun uitvoeringsprocessen wordt geïntroduceerd. De stappen van plan tot resultaat worden getoond als startpunt voor de gesprekken.

Instructie: Bespreek voor elk project de expertise van de initiatiefnemer zelf. Noem de processtappen en bespreek voor elke stap of de initiatiefnemer de activiteiten zelf kan oppakken, of dat de regie bij de gemeente ligt. Als er onduidelijkheid is, maak dan ruimte voor reflectie en discussie.

D) Inventarisatie van expertise
Deelnemers gaan in groepen uiteen om te inventariseren welke soorten expertise vanuit de gemeente noodzakelijk zijn om te ondersteunen bij de uitvoering van de projecten, en op welk moment. De facilitator maakt een overzicht per stap, per initiatief, inclusief van wie de expertise komt.

Instructie: Vraag de deelnemers om aan te geven welke expertise per stap nodig is. Hierbij geven de deelnemers aan of deze expertise vanuit de gemeente zou moeten komen.

E) Communicatie en samenwerking
In dezelfde groepen bespreken de deelnemers hoe de samenwerking tussen ambtenaren onderling het beste georganiseerd kan worden en wat daarvoor nodig is.

Instructie: Inventariseer bij welke stap er meerdere ambtenaren betrokken moeten zijn en wanneer onderlinge afstemming belangrijk is. Bespreek bij lopende projecten hoe dat op dit moment gaat en waar het eventueel beter kan. Bespreek bij projecten in een vroeger stadium hoe de communicatie verloopt en wie het overzicht bewaakt. Vraag deelnemers aan te geven waar zij uitdagingen zien, en waarom. Deelnemers geven ook aan waar er nog geen verbindingen zijn, en bespreken hoe die wel vormgegeven kunnen worden.

F) Inzichten

Dit is een afsluitende werkvorm, waarin de deelnemers reflecteren op de inzichten die ze hebben opgedaan in de sessie.

Instructie: Vraag deelnemers om één of meerdere inzichten op te schrijven. Dit kan een eye-opener zijn waar ze zich nog niet eerder van bewust waren, maar ook een suggestie. Na enkele minuten worden de gedeelde inzichten door de facilitator overzichtelijk gemaakt.

Het stellen van een toekomstgerichte vraag kan helpen. *'Stel, de Buurtbudgetten zijn een structureel instrument geworden om bewoners eigenaarschap en zeggenschap te geven. Wat is er nodig om dit goed te organiseren?'*

G) Afsluiting

Deelnemers worden bedankt voor hun bijdragen en geïnformeerd over het vervolg.

2. LEERSESSIE VOOR BEWONERS

Deelnemers (doelgroep)

Bewoners die actief betrokken zijn bij (in dit geval) de verdeling van lokaal buurtbudget en de uitvoering van de daarmee bekostigde projecten.

Doel

Het doel van deze sessie is om overzicht te krijgen van de activiteiten en het proces van besteding van buurtbudget in een specifieke buurt. Daarnaast helpt de sessie te identificeren wat de randvoorwaarden voor verantwoording en vastlegging van de uiteindelijke impact van de door de het buurtbudget bekostigde projecten zijn. Als laatste worden er meer algemene knelpunten en kansen met betrekking tot de interactie tussen initiatiefnemers en ambtenaren geïdentificeerd.

Voorbereiding

De organisatoren nemen vooraf contact met bewoners/ initiatiefnemers op. Zij inventariseren naar de beoogde activiteiten en gewenste uitkomsten. Daarnaast zorgen de organisatoren voor een brede vertegenwoordiging van buurtbewoners.

Tijdschema programma

5 min	A	Inleiding + toelichting op programma
15 min	B	One word
30 min	C	Activiteiten in de buurt
		C.1 Succesfactoren (10 min) C.2 Proces in kaart brengen (10 min) C.3 Rollen en verantwoordelijkheden (10 min)
10 min		Pauze
60 min	D	Impact tonen
		D.1 Impact per activiteit (30 min) D.2 Plenaire terugkoppeling (20 min) D.3 Betrekken van buurt (10 min)
5 min	F	Afsluiting

A) Inleiding
Een van de facilitatoren geeft een inleidende presentatie met slides. In deze presentatie wordt uitgelegd wat het doel is, wie wij zijn, wat het doel is van deze workshop en wat er praktisch gaat gebeuren.

B) Check-in, bijvoorbeeld met 'one word'
Instructie: Vraag aan de deelnemers om hun gevoel ten aanzien van het huidige proces in één woord op te schrijven. Deelnemers hebben één à twee minuten de tijd om na te denken. Als de deelnemers klaar zijn, worden alle post-its gegroepeerd op een gezamenlijk (online) bord. We vragen deelnemers om een korte toelichting te geven op hun woord.

Deze oefening geeft ruimte aan aanwezige gevoelens, en nodigt uit tot betrokkenheid.

C) Activiteiten in de buurt
Met deze opdracht wordt een overzicht gemaakt van alle activiteiten die uitgevoerd gaan worden om niet alleen het kernteam maar ook andere betrokkenen op de hoogte te brengen. De deelnemers werken in groepen van vier tot zes personen die vooraf zijn ingedeeld. Ieder groepje heeft een gespreksleider die de uitwisseling over de te organiseren activiteiten ondersteunt.

Instructie: Inventariseer in hoeverre iedereen op de hoogte is van de activiteiten en instrueer deelnemers om iedereen en alle onderwerpen aan bod te laten komen. Overweeg als het nodig is om de gesprekken op te nemen (audio, met toestemming).

- **Succesfactoren:** laat deelnemers de algemene activiteiten benoemen en vraag ze wat uiteindelijk maakt dat ze succesvol zijn. Kijk samen vooruit: wat is belangrijk als het gaat om bijvoorbeeld onderhoud, gebruik en continuïteit?
- **Proces in kaart:** welke stappen of acties zijn er op hoofdlijnen nodig om het gewenste resultaat te bereiken? Denk hierbij ook aan financiële stappen zoals budget aanvragen, besluitvorming en toekenning. De stappen worden daarna op volgorde geplaatst en waar nodig geclusterd (bijvoorbeeld door ze op post-its te schrijven).
- **Rollen en verantwoordelijkheden:** Wie doet wat als het gaat om de zojuist in kaart gebrachte stappen? Welke expertise is er nodig en wie heeft die? Waar kan samengewerkt worden, en waar kunnen taken gedeeld worden?

D) Impact tonen
1. Op een nieuw blad wordt in de groepjes per activiteit aangegeven wat praktische, haalbare manieren zijn om de impact te laten zien – schriftelijk, in beeld of anders.
2. Ieder groepje presenteert plenair de inzichten van activiteiten C en D1. Zorg dat er genoeg tijd is om op elkaar te kunnen reageren (voorkom lange monologen).
3. Bespreek of buurtbewoners voldoende betrokken kunnen worden: hoe worden ze bereikt en kan dat nog beter? Kunnen ze makkelijk meedoen en zelf iets inbrengen? Zijn alle groepen

vertegenwoordigd? Wat is hun rol in de besluitvorming en hoe zien ze die zelf?

E) Afsluiting

Deelnemers worden bedankt voor hun bijdragen en geïnformeerd over het vervolg.

3. LEERSESSIE MET BEWONERS EN AMBTENAREN

Deelnemers (doelgroep)

Bewoners die actief betrokken zijn bij het proces van buurtbudget en de uitvoering van de daarmee bekostigde projecten en ambtenaren die vanuit hun expertise een rol spelen bij de opstart en uitvoering van initiatieven.

Doel

Het doel van deze bijeenkomst is het onderling ontdekken van mogelijkheden voor samenwerking, bewustwording over elkaars rollen en hoe die elkaar aanvullen, en het inventariseren van de knelpunten en kansen als het gaat om de interactie tussen bewoners en ambtenaren.

Voorbereiding

Bewoners die actief betrokken zijn bij het proces van buurtbudget en de uitvoering van de daarmee bekostigde projecten en ambtenaren die vanuit hun expertise een rol spelen bij de opstart en uitvoering van initiatieven.

Tijdschema programma

5 min	A	Inleiding + toelichting op programma
10 min	B	1-op-1-gesprek tussen 1 buurtproject en 1 ambtenaar
40 min	C	Rondetafelgesprekken
		C.1 Succes invullen (5 min) C.2 Proces in kaart brengen (10 min) C.3 Rollen en verantwoordelijkheden in kaart brengen (15 min) C.4 Uitdagingen in de samenwerking / interactie (5 min) C.5 Het dreamteam! (5 min)
3 min	D	Pauze

A) Inleiding

Een van de facilitatoren geeft een inleidende presentatie met slides. In deze presentatie wordt uitgelegd wat het doel is, wie wij zijn, wat het doel is van deze workshop en wat er praktisch gaat gebeuren.

B) 1-op-1-gesprekken

Deze activiteit is bedoeld om de deelnemers kennis met elkaar te laten maken. Deelnemers gaan 1-op-1 met elkaar in gesprek aan de hand van de vooraf opgestelde matches. Zij krijgen kaartjes met vragen gericht op wat succes voor hen is, die kunnen worden besproken om het ijs te brengen. Deelnemers schrijven vervolgens kort op het kaartje wat ze hebben besproken.

C) Rondetafelgesprekken

Deelnemers wisselen in kleine groepjes met elkaar van gedachten over de buurtprojecten. De facilitator stelt een aantal spelregels op: we laten elkaar uitpraten, houden de tijd in de gaten en zorgen ervoor dat iedereen aan bod komt. De facilitator zorgt ervoor dat alle onderwerpen besproken worden. Daardoor zullen soms onderwerpen - ondanks het belang - afgebroken worden. Deelnemers kunnen hun gesprek na afloop van het formele deel van de sessie verder voeren.

1. **Succesfactoren:** Deelnemers delen in de groepjes wat zij uit hun 1-op-1-gesprekken over succes meenemen. Kaartjes met steekwoorden kunnen op tafel worden gelegd. Is er eenzelfde beeld of verschillen mensen van inzicht?
2. **Proces in kaart:** Deelnemers gaan op hoofdlijnen na welke handelingen, stappen of acties nodig zijn om een succesvol resultaat voor het buurtproject te behalen. Iedere deelnemer schrijft de stappen individueel op afzonderlijke post-its op. Ambtenaren vullen de stappen vanuit het gemeentelijke proces in. Het gaat hierbij om een globale fasering; geen uitputtend overzicht van handelingen.
3. **Rollen en verantwoordelijkheden:** Met verschillende kleuren stickers geven deelnemers aan wie er bij welke stap verantwoordelijk is. De bedoeling is om onderlinge afstemming te vinden en elkaar waar logisch op te zoeken: waar kan samenwerking plaatsvinden? Wie is vanuit bestaande conventies verantwoordelijk, en wie zou dat kunnen zijn los van die conventies?
4. **Uitdagingen in samenwerking en interactie:** De facilitator vraagt deelnemers waar ze uitdagingen zien in de samenwerking tussen bewoners en ambtenaren. De facilitator schrijft mee op post-its en plakt ze waar nodig bij de stappen terwijl de deelnemers discussiëren. Externe uitdagingen (zoals gedoe met een slechte aannemer) worden voor nu buiten beschouwing gelaten.
5. **Het dreamteam!:** De groepjes worden aangemoedigd om te bepalen hoe ze de komende tijd gaan samenwerken. Wie kan er tijd en energie bijdragen? Doet iedereen in gelijke mate mee, of is er een duidelijke aanvoerder? En wie (hier niet aanwezig) zou je nog willen toevoegen aan dit dreamteam?

D) Afsluiting

Deelnemers worden bedankt voor hun bijdragen, kunnen indien gewensd onderling vervolgafspraken maken en worden geïnformeerd over het vervolg.